

ქართველი გმირი გიორგი მამიაძე
 გიორგი მამიაძე, ჯიბა გიორგი
 გიორგი მამიაძე, გიორგი მამიაძე
 ჯიბა გიორგი მამიაძე, ჯიბა
 გიორგი მამიაძე გიორგი მამიაძე.

გ. მ. მამიაძე

1963
 XXXVII
 1963

საქართველოს ელემენტარული მათემატიკის
 გ. მ. მამიაძის სახელობის მემორიალური მუზეუმი
 აღიარებულია საქართველოს მემორიალური მუზეუმების

1963
 7
 1963

ჯენინი:

ახალგაზრდობის სნაჲლა. აღზრდა და განათლება უნდა მიხდინა ჩაობადან იმ მასალიდან. როგორც კვალმა საზოგადოებაზე დაგვიჩოვა. ჩვენ ვეპიძლია ვაშენოთ ქოშენიში სოფლანთა. ორგანიზაციითა და დაწესებულებათა მხროლედ იმ ჯამით. ადაშიანთა კალაგისა და საშუალებების იმ მარამით. რას კველი საზოგადოებისაგან დაგვიჩა.

გაჯერო. გულმოდგინე და შეუპოვარი სნაჲლა—ი. ართობარით სიძიადო გზა სოფლის მწეარკვალის დასაუშუალებად.

მხროლედ დაუხსრომელი და შეუპოვარი სნაჲლით შეიძინება სოფლან. როგორც კვალმა მწეარკვალეზიდან იხლავა ახალი. თივალწვდენელი ჰორჩორონგები. იხსნება უსაზღვრო შესაქვალკობანი გუნავაზე ადაშიანის გავრომობისა. მისი კალაგის დაშორილია იმ და ადაშიანთა საქთილდლოდ მათი გემოყენებოსითის.

წიგნები ჩვენი დამრიგებლები და მისნაჲლები. როგორც ჩვენ გვანათლებენ იხა. როგორც არს წაქვალს. არს ლანდლას არ მიზართიან. როგორც არს სოფლან არ გემოლიან მითმიწევიდან და არ სპირობან არს უვალს. არს ვანსაშვალს. მათ არ სძინავთ. როგორც არს მითთან მიდინარით. არაშარს არ გიშალავენ. როგორც არს მით ქითხეებით მიმარათით. არ გუზუნავან. როგორც არს მითვე ვიკ გავლოგით და არ დაგშიწინან. როგორც არს მითვე არაშარს არ იხით.

ეს იყო 1906 წელს. ევროპაში გამგზავნეს პარტიული დაეალებით, თან მახლდა ერთი ამხანაგი. იმ დროს რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის IV ყრილობა იკრიბებოდა სტოკჰოლმში. დელეგატები ფინეთის გავლით მიდოდნენ შვეიცარიაში. ჩვენც ეს გზა ავიჩიეთ. მალე ჰელსინკში ჩავედი და სასტუმროში დაგვინადელი.

იმავე დღეს შეგვხდი ელენე სტა. სოვას, რომელიც ფინეთიდან დელეგატების გამგზავრებას ხელმძღვანელობდა. მე ჩემი ჩასვლის მიზეზი ვუთხარი.

მეორე დღეს სტასოვა მოულოდნელად გვესტუმრა და გვითხრა, ყრილობის ერთ-ერთ დელეგატს თქვენთან შეგვედრა სურსო. ჩვენ სიამოვნებით დავთანხმდით, ახლადჩასვლეს ყველაფერი გვანტარესებდა. ვაგვევით სტასოვას, არ ვიცოდით კი ვისთან მივდიოდით. თვითონ არ გვითხრა, ვერც ჩვენ ვკითხეთ. გავიარეთ რამდენიმე ქუჩა და ერთ დახად სახლიში შევედით. სტასოვამ წინ გავვიძღვდა. ოთახში, საჭურ მაგიდასთან, უხვი კაცი იჯდა, წამოდგა და თავიზიანად მოგვესალმა.

— ვინ უნდა იყოს? — ჩვეულებრივი ოთახი, საწოლი, რამდენიმე სკამი და ერთი მაგიდა, ყველაფერი უხარალო იყო. სტასოვამ წარგადგინა და დაგეტყვა. ჩვენ ჩულად ვისხედით და ვუყურებდით მასმინეტს. მან რამდენიმეჯერ გაიარ-გამოიარა ოთახში და ევროპაში ჩვენი გამგზავრების შესახებ ჩამოგადო სიტყვა. მე და ჩემმა ამხანაგმა ერთმანეთს გადავხედეთ და ზოგადად ავუხსენით ჩვენი მიზანი. მას გაეღიმა და საუბრის თემა შევცალა.

ახლა საქართველოში დინატრებს. გვეითხა საქართველოს პოლიტი-

კურა და ეკონომიურ მდგომარეობაზე, 1905 წლის რევოლუციამდე.

ჩვენ წვრილად ვუამბობდით. იგი ყურადღებით გვისმენდა. ვატყობდით კმაყოფილი იყო. ჩვენც კმაყოფილი ვიყავით, იმდენი უზარალოება და უშუალობა იგრძნობოდა ამ ადამიანში.

— მაღლობელი ვარ, — გვითხრა მან ბოლოს. — ბევრი საინტერესო რამ შევიტყუე. პრესაში არაფერი იბეჭდებოდა, ცნობებს ძალიან გვიან ვიღებ. თქვენ დიდად დამაწალოთ.

„არა! ეს კაცი არ არის უზარალო

რამი გამოიარა და, მისდა სასახელოდ, როგორ შეინარჩუნა თავისი ეროვნული სახე. ქართულ ხალხს დიდად შეგნებელი ინტელიგენცია ჰყავს და გლეხთა რევოლუციაც არსად არ ყოფილა ისეთ მაღალ დონეზე, როგორც ეს ახლა თქვენთან იყო.

ძალიან გვესიამოვნა ჩვენი ქვეყნის ასეთი შექება. გულთბილად დავეშვიდობეთ. მან მაღლობა გადაგვიხანდა, ძველი ნაწინობებით გამოგვაცილა და კარებში ეშმაკური ღმიილი გვითხრა: „წარმატებას გისურვებთ,

ნ მ ბ ი ღ ე ა მ ა ს ი

სარგო ქაშობარაძე

ნ. ხ. ნ. შუაგონისა

დელეგატი!.. ყველაფერიდან ჩანს. მაგრამ ვინ უნდა იყოს?!

საუბრის დროს ის გვაკვირდებოდა ორივეს, უფრო კი — ჩემს ამხანაგს. მე მაშინ ახალგაზრდა ვიყავი, მორცხვი და სიტყვაქაუნწო.

ჩემი ამხანაგი, პირიქით, უფროსიც იყო და თამამიც. უყვარდა ხმამაღლა ლაპარაკი და ხელების გაშლა ისე, როგორც საერთოდ სამხრეთელებს ჩვევით. ახლა, როცა მოსაუბრე ახე დაინტერესდა საქართველოთი — პირდაპირ ორატორად იქცა. მე ეს ცოტა არ მომწონდა, მაგრამ უცხო ადამიანთან შენიშვნის მიცემა მეუხერხულა.

დელეგატი ჩვენს მონაყოლს ანალიზი გაუკეთა და ყველა მოვლენა ზედმიწევნით სწორად ახსნა. მერე გვითხრა: — სამწუხაროდ, საქართველოში არ ვყოფილვარ, მაგრამ ვიცი, ამ პატარა ხალხს რა დიდი ჭირ-ვა-

ამხანაგებო, კეთილად იმზაურეთ. მეც გამოვივარა ცოტა რამ ევროპაში თქვენი მისიის შესახებ.

მერე დიდილთ სტასოვამ მოსულს-თანვე მოგახანა:

— იცით, მეგობრებო, ვისთან იყავით გ უშინ?

— ვისთან? — ვიკითხეთ ჩვენ.
— ლენინთან! — გაიღიმა მან.

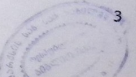
— ლენინთან?!
— დიხს, ლენინთან! ძალიან მოწონებიახართ, ძვირფასი ცნობები მომარწოდეს; შეაქო თქვენი კონსიპრაციული ნიჭი.

ჩვენ ერთმანეთს გადავხედეთ და გავეწითლდით. მერე ორივეს გავველიმა და ხელმეორედ განვიცადეთ ეს დაუფიწყარი შეხვედრა.

ლენინჯი

ლენინი ისე იქცეოდა, როგორც იქცევა თანასწორი თანასწორთა შორის, რომლებთანაც იგი დაკავშირებულია თავისი გულის ყველა ძაფით. მასში „ძალაუფლებას მქონე ადამიანის“ ნატამალედ არ იგრძნობოდა, პარტიაში მისი ავტორიტეტი იყო ავტორიტეტი უდიდესი ბელადისა და ამხანაგისა, რომლის უპირატესობას წინაშე ქედს იხრი იმის შეგნების გამო, რომ იგი ყოველთვის გაგოგებს და, თავის მხრივ სურს, რომ მას გაუგო.

კლარა ცეცაძე, გერმანიისა და საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის გამოწვეული მოღვაწე.

საბჭოთა საბჭოთა

განივალ კვირეული

1957

წლის 4 ოქტომბერი სამუდამოდ შევიდა კაცობრიობის ისტორიაში. ამ დღეს დედამიწის გარშემო პირველმა ხელოვნურმა თანამგზავმა დაიწყო ფრენა.

წარმოიდგინეთ, რაოდენ ძნელია მიანჭო სხეულს წაშლი 8 კილომეტრი სიჩქარე, შექმნა ისეთი აპარატი, რომელიც დედამიწას ხელ რაღაც სათანადეარში შეიოვლის გარშემო! თუ ამჟამად ეს აღარავის აოცებს — მხოლოდ იმიტომ, რომ ადამიანი უკვე შეიქვია თანამგზავრებსა და კოსმოსურ ხომალდებს. მხოლოდ და მხოლოდ საქმეში ჩახედულმა კაცმა თუ იცის, რა უნივერსალური ტექნიკა, რა განსწავლული ადამიანები სჭირდება იმ სიძნელეების გადალახვას, რომელიც კოსმონავტს ხედება კოსმოსში.

დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრების საშუალება მრავალფეროვანაა რაკეტამ მოგვცა. ეს იდეა დიდ რუს მეცნიერს ციოლკოვსკის ეკუთვნის.

რაკეტის სრულყოფილიც არ უნდა იყოს ერთი რაკეტა, რა კოლოსალური ძალაც არ უნდა ჰქონდეს, მას მაინც არ შესწევს უნარი გაიყვანოს მხოლოდ კოსმოსში. ამიტომაც, რომ რაკეტის მრავალფეროვნობაზე აქედან გამომდინარე, თუ არა საწვავი მარველ საფეხურში, ხომალდი რომ არ დაამბიოს, საწვავისაგან დაცლილი საფეხური ავტომატურად მოწყ

დება დანარჩენ საფეხურებს, მაშინვე ჩაირთება მეორე საფეხური და ა. შ. დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრები ძირითადად გამოიყენება დედამიწის ატმოსფეროს მაღალი ფენების გამოსაცვლელად, მზის სხივების შეზღვევლობის შესასწავლად, დედამიწის ფორმისა და სიდიდის დასაზუსტებლად და ბევრი სხვა სამეცნიერო საკითხის გადასაჭრელად. მოკლედ რომ ვთქვათ, დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრები უახლოესი კოსმოსური სივრცის მწვერავლები არიან. უკუაღებენ, რასაც თანამგზავრე მოთავსებული ხელსაწვავები „ხედავენ“, „ისმენენ“ და „ზომენ“, რადიოარხების საშუალებით დედამიწას გადაეცემა.

დიდი პრაქტიკული და თეორიული მნიშვნელობა აქვს, აგრეთვე, თვით თანამგზავრის მოძრაობაზე დაკვირვებას, რაც სპეციალური ხელსაწყოებით ხორციელდება.

როდის შეიძლება თანამგზავრის დანახვა? იგი ხომ თვითონ არ ანათებს. თუ ვაგვისტებში, რომ შთავაგებენ მზის სხივების წყალბოთი ანათებს, გასაგებია იქნება, რატომ შეიძლება თანამგზავრის დანახვა მხოლოდ მზის ჩასვლის შემდეგ.

ზოგიერთი თანამგზავრის დანახვა შეუძლებელი იქნებოდა ზღვრულად, უმეტესობას კი საწვავი მელსაწვავის გარეშე თვალის ვერ სწავდება. ცხადია, რაც უფრო დიდია და ბრტყელია თანამგზავრი, მით უფრო კარგად ჩანს, ამასთან, რაც უფრო მაღლა აშვებული იგი, მზის სხივები უფრო დიდხანს ხედება და მასზე დავიკრება უფრო მეტ ხანს შეიძლება.

ხელოვნურმა თანამგზავრებმა ბევრფასი სამეცნიერო მასალები დააკრვეს. ბევრი ახალი ფაქტობა აღმოჩენილი. ამ მასალების დამუშავება დღესაც გრძელდება.

რა განსხვავებაა დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრისა და კოსმოსურ რაკეტას შორის?

ერთ-ერთი განსხვავება იმაშია, რომ დედამიწის ხელოვნური თანამგზავრი, როგორც სახელწოდება მივგიოთებებს, მსგავსად შთვარისა, დედამიწის გარშემო წრიულად, ან უფრო სწორად, ელიფსურ მოძრაობას და მუდამ ჩვენს მახლობლად იმყოფება.

კოსმოსური რაკეტა შორეულ სივრცეში დაფრინავს. მის გასაშვებლად უკვე საქმარის არაა წაშლი 8 კილომეტრი სისწრაფე. დედამიწის მიწოდულობის ძალა რომ გადალ

სსრ კავშირის მფრინავი-კოსმონავტები ი. გაგარინი, ა. ნიკოლაიევი, პ. ბობოვიჩი, გ. ტიტოვი.

ხოს, რაკეტას, სულ მცირე, წამში 11,2 კილომეტრი სიჩქარე უნდა ჰქონდეს.

თქვენი ცნობილია, რომ პირველი თანამგზავრი და კოსმოსური რაკეტა ჩვენმა მეცნიერებმა და ტექნიკოსებმა შექმნეს.

პირველი საბჭოთა კოსმოსური რაკეტა 1959 წლის 2 იანვარს გაუშვეს, მეორე რაკეტამ — საბჭოთა ვიშნელო მთვარეზე მიიტანა, მესამე კი მართლაც რომ უმაგალითო ექსპერიმენტი ჩატარა: გადაიღო და დედამიწაზე გაღმრავდა დღემდე ადამიანის თვალსაჩინო უნიკალი, მთვარის მეორე მხარის ფოტოსურათები.

მთვარე დედამიწისკენ უკიდურესი ტემპით მობრუნდა მოქცეული. ამიტომ მთვარის მეორე მხარე აქამდე არავის ჰქონდა ნახა, და აი, ჩვენმა რაკეტამ გაიყვანა ორბიტაზე ავტომატური საპლანეტოაშორისო სადგურა. იგი მთვარეს უკან მხრდან მოიქცა და ფოტოაპარატი მიზანია მისკენ, გადაიღო მთვარის შედარების სურათები, თვითონვე გამოამდგანა, გაამგზავნა, გააშრო ფირები და სათანადო საბტელეწილი აპარატში მოათავსა. დედამიწიდან ბრძანება გაეცა, ტელემაგნიკა ამოქმედდა და მთვარის მეორე მხარის სურათი დედამიწაზე აქნა მიღებული.

ახლა, როდესაც ჩვენს ხელთაა მთვარის მეორე მხარის სურათები, შეიძლება დამზადდეს მთვარის გლობუსი.

ეს — საბჭოთა მეცნიერების მართლაც რომ გრანდიოზული მიღწევაა. იმისათვის, რომ ადამიანი გაფრენილიყო კოსმოსში, საქმარისი არ აღმოჩნდა კოსმოსური სიჩქარეების მიღწევა, ან მძიმე წონის თანამგზავრების გაშვება, მთავარი იყო თვით კოსმოსურ ხომალდში ადამიანისათვის ნორმალური პირობების შექმნა. ამასთან, უნდა შექმნილიყო ისეთი აპარატურები, რომლებიც ნებისმიერ დროს, დედამიწიდან მიღებული ბრძანების თანახმად, ხომალდს უკან დაბრუნებდა.

ავტომატულია მოიხზოვდა, როგორც ხომალდის, ასევე კოსმონავტის უკიდურესზე გამოცდას — მომავალ კოსმონავტს ხომ სრულიად უჩვეულო პირობებში მოუხდებოდა ფრენა!

ამ დღი საქმის პიონერები კვლავ ჩვენს მეცნიერებს და ტექნიკოსებს

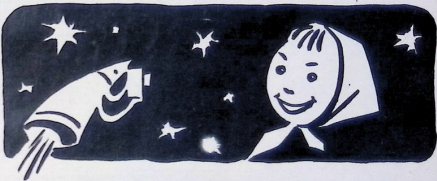
ჩვენს ქუჩისაღის ეს ნომერი, კერძოდ, წერილი „ხმა კოსმოსიდან“, უკვე დასასტამბად იყო მზად, როდესაც მოსკოვის რადიოში სასიხარულო ცნობა გადმოესცა: 1963 წლის 2 აპრილს, ორბიტაზე გასულ დედამიწის ზეგონურ თანამგზავრიდან სტარტი აიღო და მთვარისკენ გაემართა კოსმოსური რაკეტა „მთვარე-4“. 6 აპრილს, სტარტის აღვიდან სამშაბეტარი დღედაღამის შემდეგ, ავტომატურმა სადგურმა 8500 კილომეტრის მანძილზე ჩაუარა მთვარეს.

მიღებულია უხვი ექსპერიმენტული მასალა, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს მთვარის შესწავლისათვის.

„მთვარე-4“ 1963 წლის ბოლომდე დედამიწის გარშემო იბრუნებს, შემდეგ დედამიწის მიზიდულობის სფეროდან გამოეცა და მზის სელოვურ თანამგზავრად გადაიქცევა.

აღმოჩნდნენ. ჩატარდა წინასწარი მოსწავდებელი სამუშაო, გაუშვეს რამდენიმე ხომალდი საცდელი ცხურელებით; საგანგებოდ მომზადდა და შეირა კოსმონავტები და ბოლოს, 1961 წლის 12 აპრილს, ისტორიაში პირველად, ადამიანს კოსმოსში შეიღდა ფეხი. სათანახერის გან-

დღეს მთელი მსოფლიო იცნობს ჩვენს კოსმონავტებს: იური გაგარინს, გერმან ტიტოვს, ანდრიაინიკოლაევს და პავლე პოპოვიჩს. მათ უმაგალითო გმირობა საუკრულთაოდ არის ცნობილი, მაგრამ ჩვენ ამ მიღწევებით როდი ვკმაყოფილ-

მავლობაში ყველა რადიოსალტური იმენდა ადამიანის ხმას კოსმოსდან, ეს საბჭოთა კოსმონავტის — იური გაგარინის ხმა იყო.

ბევრ თქვენგანს აინტერესებს, რა არის საჭირო იმისათვის, რომ ადამიანი კოსმონავტი გახდეს. ბევრი, ძალზე ბევრი რამ უპირველესად, ცხადია, ფიზიკური მომზადება, მაგრამ ეს სრულიადაც არ არის საქმარისი.

გარდა უწყლო განმრთობლობის, კოსმონავტს უნდა ჰქონდეს მკაცრად ნებისყოფა, იგი მრავალმხრივ განათლებული ადამიანი უნდა იყოს.

დებოთ, საჭიროა კიდევ უფრო დრამაღ შევიტრო კოსმოსში, ფეხი შევდგათ სხვა პლანეტებზე. ამას კი ბევრი, ძალიან ბევრი შრომა და ცოლდა სჭირდება.

მეცნიერების, მართლაც რომ, საოცარი წინსვლა იმდენ ვგაძლევს, რომ ადამიანი ამ სიწრელესაც მალე დაძლევს.

საცხებით შესაძლოა, რომ სწორედ თქვენ, ჩვენი პატარა მკითხველებო, გხდებოთ წილად მთვარეზე ან მარსზე გაფრენა.

ა.ბ. თ. ხაბაშინაიკა

წაწინაჰკი
წაწაგვიღს
წაწაჰაჰტი

კუსა აზგოუთის ბა აქვოზს...

მიხი ბეზაქორი

„რუხა არგიშის ძე ამბობს: ვინც ამ წარწერას მოს-
პობს, ვინც მას დაამტვრევს, ვინც ადვილიდან დასძ-
რავს, ვინც მიწაში ჩაღვავს, ვინც წყალში გადააგდებს,
სხვა ვინც იტყვის: მე ვაგაყეთ, ვინც ჩემს სახელს წაშ-
ლის (ურარტუს) ქვეყნიდან, თუ იქნება ის მტრის ქვეყნიდან,
ღვთაება ხალხი, ღვთაება თვისება, ღვთაება შვინი,
ყველა ღმერთი ნურც მის სახელს, მის იჯახს, ნურც
მის შთამომავლობას გააშვიანებენ დღემომწამებუ“.

ასე სწავლავს მივე რუსა არგიშის ძე წარწერის
შეხარაცხეაფელს. ასეთი წყველით თავდგმა ურარტუს
ყველა მეფის წარწერა, ურარტული წარწერების ბოლო,
სრულიად ერთნაირ სტრიქონებს ყურადღება პირველად
ფრანგმა მეცნიერმა ვილჰელმ მიაციო. იგი იცნობდა ასურ-
ტულ წარწერებს, რომლებიც ყოველთვის წყველით
თავდებოდა, და იფიქრა, რომ ურარტული წარწერის
ბოლო სტრიქონები შედრატცხეაფელის წყველა უნდა
ყოფილიყო. ამის მიხედვით მან შიშოლ ურარტული
ენის წოდებით გრამატიკული ფორმისა და სიტყვის
შინაშეხარის განსაზღვრა. ის იყო წყვილადმი შემკრი-
ლი სრულიად ჩვეულებრივი... აქედან დაიწყო ურარტული ენის
მეცნიერული შესწავლა.

ქურაში გამოშვარმა თიხის ფირფიტებმა, დიდ ქვებ-
ზე, ქვევრებზე, ბრინჯაოს ნივთებზე და შიით გახტრე-
ბულ კლდეებზე ამოკეთილმა წარწერებმა შემოგვიჩინა
ჩვენი მოიუღელი წინაპრების სიცილი და კვესა, ტრეშ-
ლი და სიხარული, გააცოცხლა უღამანოს ქვიშინ ბორც-
ვებში დამარბული წარსული...

ის ხალხები, რომლებიც ვანის, ურმიისა და სეფანის
ტბებთან ძველი წელთაღრიცხვით XI საუკუნეში ცხოვ-
რობდნენ, გმირულად ებრძოდნენ ასურეთის მეფე-
რე მეფეებს, ჩრდილოეთიდან შემოსეულ კიმერიელებს
და ბოლოს, მიმოდნენ, რომლებმაც ქურ ასურეთს გაა-
ნადგურეს და მერე — ურარტს.

ქურაში გამოშვარ თიხის ფირფიტებზე და შიით გა-
ხტრებულ კლდეებზე ამოკეთილმა წარწერებმა, რომ-
ლებიც ლუარსმეებს წააგებს და ამიტომ ლუარსმელ
წოდებენ, გააცოცხლა მორტული წარსული, გაავაგე-
ბინა, როგორ ცხოვრობდნენ უღამანიები ვანისა და ურ-
მიის ტბებთან, დაგვანახა ურარტული კალტრებებისა
და ქვისმთლებების ოფიანი სახეები და დამკრირი
ხელები.

ქურაში გამოშვარმა თიხის ფირფიტებმა და
კლდეებზე ამოკეთილმა წარწერებმა ჩვენ გაგვჩინა
ველზე გასული მთხველის სიძლეა და შიში ურს
გრდელზე დაცემა, გაგვჩინა მალღო ტარების კამა-
რებში მოწყვედული ლოცვა, აყვავებული ვახაფუ-
ლის სტრეფა...

ჩვენ დაგინახეთ ის ძლიერი ადამიანები, რომლებმაც
კლდეებში გამოკეთეს უზარმაზარი დარბაზები, ამო-
ხარეს ხელგუნური ტბები და უღამანოში გაიყვანეს მ-
ცოცხლებელი არხები...

მაგრამ მალაღ დიღმან არავინ იყოღა, თუ რა იწერა
მალღ კლდეებზე და თიხის ფირფიტებზე. უძველესი,
წყვედაიით მოკული და დამნჯებული წარსული
მეცნიერებს განსაღა და ამტყველებს ვეგდერიღა.
ღვთაებულ იგრაღაფებში მოკლეული წარსულის გან-
სათავისუფლებლად და ასამტყვეობლად მარკული
მეცნიერის უზარმაზარი შრომა და აწერჯაღა დარბაჯა.

გერმანიღმა მეცნიერმა ლიშან-პულტზამ ამ საუღუნის
დასაწყისში შემოიარა ის ტერიტორია, რომლიღც ოღეს-

ლექ ურარტუს გვირა, შეისწავლა ყველა წარწერა და ამჟამო არქეოლოგიური გათხრები ურარტუს დღეა-ღამე ტრეფში (ვანთა). იგი ვერ ასწრებდა ყველა წარწერის შესწავლას და ამიტომ წარწერების ასლებს სქემა წყობის ქაღალთი (ესტამპებით) იღებდა. ამ საუკუნის ოციან წლებში მან წამოიწყო ურარტუს ლუსმელ წარწერების მთლიანი კრების გამოცემა, მაგრამ არ დასცავდა და წარწერების მხოლოდ ერთი ნაწილი გამოაქვეყნა.

ურარტული წარწერების ასეთი სრული კრებული მხოლოდ 1953-54 წლებში გამოქვეყნდა: მისი ავტორია გამოჩენილი ქართველი ისტორიკოსი გიორგი მელიქიშვილი.

განსხვავებით ლემან-ჰაუბტის კრებულისაგან, რომელშიაც ასიოდე წარწერის ტრანსკრიპცია და მხოლოდ ზოგიერთი წარწერის თარგმანი იყო მოცემული, გიორგი მელიქიშვილის სრულ კრებულში, ტრანსკრიპციის, ასმელური და სწორი წყობის გარდა, ყველა წარწერის შესაფერისი თარგმანაცაა შესრულებული და დაბოლოებული ურარტული ენის გრამატიკა და ლექსიკონი. ამ ნაშრომის ისტორიულ ნაწილში გადმოცემულია ურარტუს უძველესი სახელმწიფოს სოციალ-ეკონომიური სურათი. ურარტუს ხალხთა ისტორია შესწავლილია მეზობელ ხალხებთან უშუალო კავშირში, აღწერილია ურარტუს მეფეების არაერთი პირველსა და სარდლური მეთრის მართებები, აღწერილია წყობილება და დღევანდელი ბევრი რამ, რაც აქამდე გაუგებარი და სადავო იყო.

ქართულმა ისტორიკოსმა ამ ნაშრომზე შეფასების გამოთქვა კარლ ლემან-ჰაუბტის მიერ ურარტული წარწერებისადმი გადმოცემული ესტამპების ერთი ნაწილი. რომელიც საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმში მოხვდა. საშინაოების მუზეუმის ინსპექტორ ავარტო ოცზე მეტი მნიშვნელოვანი ურარტული წარწერა, ამოკეთილი დად სამეწიფო კეზეზე, სტელზე, სვეტების ფიციებზე და გამოყენებულ ლოდებზე... შრავალი ნივთი, რომელზედაც ურარტული წარწერები იყო შესრულებილი, აღმოჩნდა კარმირ-ბლუტის გრაჩებზე (ტრეფის მახლობლად) არქეოლოგიური გათხრების დროს.

გიორგი მელიქიშვილი დაუდლავად მუშაობდა იგი სწავლობდა ევროპულ ენესპონელისტის, ვერმანელს, ფრანგულს, პრუს. სიმონ ყაზხიშვილთან შეკადრებულ და ძველბერძნულში, პრუს. გიორგი წერეთელთან — ძველბერძნულ, ასურულ-ბაბილონურ და ურარტულ ენებში, დამოუკიდებლად ეუფლებოდა ძველ სპარსულ და ხეთურ ენებს. იგი უნივერსიტეტში გაბეცებით უსწავლდა გამოჩენილი ქართველი ისტორიკოსების ივანე ჯავახიშვილისა და სიმონ ჯანაშიას ლექციებს. სიმონ ჯანაშიამ დიდი ზეგავლენა იქონია მისი მეცნიერული შრომებისა და ავლევის მეთოდის ჩამოყალიბებაზე. გიორგი მელიქიშვილს თავიდანვე აინტერესებდა ძველი აღმოსავლეთის ისტორიის საკითხები. ვერ კიდევ სტუდენტობისას დაამუშავა რამდენიმე თემა, მათ შორის — ბაბილონური ლიტერატურული-ეპიკოსოფიური ძეგლები. ისტორიული მეცნიერების ყალიბდების ხარისხის მოსაპოვებლად წარდგენილი ნაშრომები ურარტუს სახელმწიფოს წარმოქმნას შეეხებოდა.

1954 წელს გიორგი მელიქიშვილმა ლენინგრადის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს სხდომაზე ბრწყინვალედ დაიცვა დისერტაცია ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის ხა-

რისხის მოსაპოვებლად. სადისერტაციო ნაშრომის თემა იყო — „მასალები ამიერკავკასიის ხალხთა უძველესი ისტორიისათვის“. რომინტებდა გამოჩენილი მეცნიერები: ავადმიკოსი სტრუვე, მუსხინიშვილი და პიტიროსკი იცვნი. ავად. სტრუვემ აღნიშნა, რომ „დისერტატის წიგნის პირველ ნაწილში გუთუნის ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის, ხოლო მეორე ნაწილში — ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი“. ავად. მუსხინიშვილმა თქვა, რომ „ამ გამოკვლევის შემდეგ სამკუთხა ურარტოლოგიის ცენტრია თბილისში გადანიაცვლა“.

1957 წელს „ურარტული წარწერების სრული კრებულისათვის“ გიორგი მელიქიშვილს ლენინური პრემია მიენიჭა. იგი პირველი ქართველი მეცნიერია, რომელმაც ეს მაღალი ჯილდო დაიმსახურა.

1959 წელს გიორგი მელიქიშვილმა რუსულ ენაზე გამოაქვეყნა შრომა პირველი საქართველოს ისტორიისათვის. ამ წიგნში აჩვენებდა დამუშავებული ქართველების ტომობრივ და სოციალ-ეკონომიური განვითარება, მათი დასახლება უძველეს ხანაში, კოლონიკური და კულტურული ცვლილების უძველესი ცენტრები, განმარტებული ის პრობლემა, რომელზეც მიუიყვანდა ერთიანი ქართველური ხალხის ჩამოყალიბებამდე.

ამჟამად გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი მუშაობს საქართველოს ვეფხე ისტორიის, საქართველოს მოსახლეობისა და ძველი აღმოსავლეთის ურთიერთობის საკითხებზე.

რატომ ან როდის დაინტერესდა გიორგი მელიქიშვილი ძველმა აღმოსავლეთმა?

თითონ მეცნიერი ხშირად იმეორებს, რომ მასზე, სტუდენტობისას, წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა ჩვენმა მეცნიერმა პროზნომ, რომელმაც 1936 წელს თბილისის უნივერსიტეტში წყობილია ლექცია ბერძენი დამწერლობის ამოკითხვის შესახებ. პროზნის ლექციამ საქართველოში დიდი პატრიტუენი აღტკინება გამოიწვია, რადგან მეცნიერი ვარაუდობდა ქართული სამყაროს ხეთურ სამყაროსთან კავშირს.

რა თქმა უნდა, ძალიან დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა იმ ატმოსფეროსაც, რომელშიაც გიორგი მელიქიშვილი აღიზარდა. იგი თბილისში დაიბადა, ცხოვრობდა არაგველების ხეობაში.

თბილისის დიქტორის ნაწილი ხეობის კანონთა ტექსტი.

სახელი გვხვს მომუშავე

როგორ უყვარდნენ და სხვადასხვა ლენინის
იტარის უზარალო აბაზიანებას — მოგვითხრო
თავის მომთავაშო იბაზიანებას ადამიანთა
სიმონიან და მისაზრებას გრძელად ჯანაპირად

... ლენინის სახელი ვფიქრობ
რის, ალბათ ჩაქარგულ სოფლებსა.
დღე მივიდა, სიცილის გოგონის
მანარობეშიც გაისმა. ხალხმა თავის
განთავისუფლების იმედი დაიწაა ამ
სახელში, რომლის ხსენებაც შიშის
ზარს სცემდა იტალიელი ხალხის
მზავრებებს. მაშინ დიდად ვავრცელ-
ებული იყო უცხოში ავტორის ხალხ-
რი სიმღერა, რომელიცაც, დიდი რე-
პატარა, ყველა მღეროდა:
ნებას ტალღებში,
პეტროპოლისადან, ზღვისკენ
მიქონდა

ლენინის ღიზებდა:
„ვიც მდიდარია—იგი ქურდია...“
შემდეგ მოსდევდა მისამართი, რო-
მელიში ნათქვამი იყო, რომ ერთმა
ადამიანმა თავისი ხალხი მდიდარა
მალმობრობისაგან გაათავისუფლა,
და რომ ეს ადამიანი იყო ლენინი.
მე ვნახე ლენინის სახელი, დაწე-
რილი რომის აკადემიის თაღებზე,
ამოკვეთილი ალბურთი კედლების
პირქვეშ ქვებზე ისეთ ადგილებში,
სადაც თითქმის არჩევის მეთი ვერა-
ვინ აღწევდა.

ამ სახელს ვხვდებოდა ვატარანის
მინუჯაოს კარებზე, ფლორენციის
ტაძრის კედლებზე, ფაბრიკებში,
სკოლებში, ძეგლებზე.

ლენინის პორტრეტებს მარტო
ჩვენს კლუბებსა და თავსუფის ად-
გილებში როდი ნახავდით, შათ საპა-
ტიო ადგილზეც კავდა მუც კერძო ბი-
ნაში, მღვთა საარდადეგებში, გულელებში
და მეფეებების ქიხებში.

ერთხელ—ის იყო 1920 წელს—ალ-
ბენის ერთ პატარა სოფელში მიტინგ-
ზე უნდა გამოსულიყავი. ამას

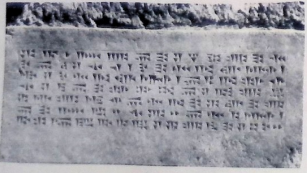
საქართველოს საზღვრო და საგარეო მინისტრო

მისი ბავშვობა დაკავშირებულია იმ უბანთან, რომე-
ლიც ჯერ კიდევ წარსული სუნთქავდა. მეტეხის
კლდეებს აწყდებოდა მტკვარი და ზედ ერეკლეს ხილთან
იღვდა ლურჯი მინარეთი. ვნობები ყვიროდნენ მემამუ-
ნეები, ციხის გაღვივებაში მზობდა ვაფენილი საერციხი
და იმ ვიწრო ქუჩებში, სადაც ოდესღაც უცხოელი მოვა-
ზარები პიეტრო დელ-ვალი და ემი მარტინი და-
დიოდნენ, ბლოდა კახეთის ბორცვებზე დალოლო,
მეტეხიანი ფარა. ბავშვი შეკუთრებდა სამხრეთის მზებზე
გარეული ისარილი ვაჭრის ყვირილს და თეთრწყე-
ლიან ნებადღებს, რომლებიც ქვეზე ისხდნენ და კრია-
ლოსანს მარცვავდნენ. ბაღს ისრალებზე მეთევზეები,
მზეზე მზობდა ხარყვასა სველი კედლები. საღამო-
ბით პატარა ბავშვი იყურებოდა იქიციენ, სიდანაც
ხალხდაც ხანზალავების კლარბინი ნელა მოიარწყოდნენ
ანტილოის უდაბნოში დაქანული აქვლები, რომ-
ლებსაც მოქონდა ჭეიხიანი ბორცვების ცხელი სუნთ-
ქვა და იღვძალებდა იმ ხალხებისა, რომლებიც თავის დი-
ლებს შიშით ვახურებულ კლდეებზე წადიდნენ.

ამით კი წიგნის ფურცლებიდან გადმოიოდნენ და
მის თვალწინ ცოცხლებიდან მოპარისის გმირები.
ტროს კედლებთან იმსხვოდა და რაოდენი ლტოლ-
ვა შურისძიება, მრისხანება და სიძულვილი. ველზე
უცხოდა სასიკვდილო განგმირული პეტრონი... შე-
კუბას თვალებში კითხდა სასომხილი დიდის უწყეო
სტრელები... ოდისეგის გეომრები უსტებობდნენ სცი-
ლასა და ქარბდას... ბავშვი კითხულობდა ძველ აღმო-
საგებურ შიფებს...

მას შემდეგ დიდი დრო ვაეიდა.
იგი თითქმის ეფერებოდა სამი ათასი წლის წინათ
ამოკვეთილ წარწერებს, რომლებიც მოთხრობდნენ:
„ეს ქვეყანა მე დავიპყარა... მისი მოსახლეობა დავწვი...
ქალები დავწვი და დავაწვი... ქვეყანა ვაფახავე...
ქალები და ქალები ვაფრეკე... მიველი ბაიას ქვეყანაში...“
იგი საათობით იფა სენანის ტბასთან და დურბინით
კითხულობდა კლდეზე ამოკვეთილ წარწერას... წარწე-
რებზე მუშობდა ბრიტანეთის მუზეუმები... ურარტულ-
წარწერების შესახებ ფრანგულ ენაზე ლექცია წაიკითხა
მიუნხენში ურარტოლოგთა საერთაშორისო კონგრესზე...
გოიარჯი მელიქიშვილი ახლა ცნობილი საბჭოთა
ურარტოლოგია და დიდი მეცნიერის სახელი აქვს მოხე-
ცილი.

წიგნში „როგორ ამტკუვლდნენ ლტარტული წარწე-
რები“ გამოჩენილი ქართული ისტორიკოსი ბავშვებს
მოუთხოროს, თუ როგორ ამოკითხავს ლტარტული წარწე-
რები და რას ვიცოცხლებიან ისინი ჩვენს უძველეს წარ-
სულზე.

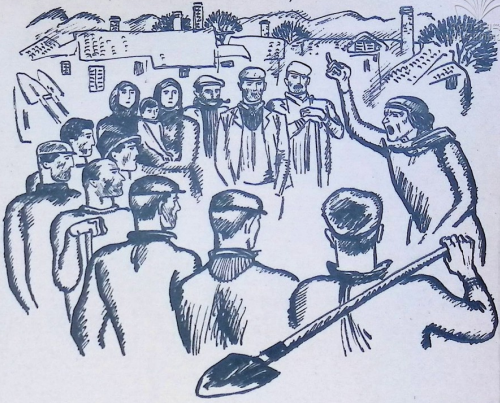

იმუტრებოდა ხუცვის, შვაჩჩე-
ნი და ჯოჯოხეთში გავგზავნი,
ვინც „უფოთო სიტყვების“ მო-
სამსენად წავაო. გლეხები—კა-
ციბი და ქალები, დიდი თუ
სატარა, ყველანი მოვიდნენ
მოედანზე და ყურადღებით
მოსმინენ ჩემი მოხსენება. მე
ელაპარაკობდი მათს მშობლიურ
დიალექტზე, ელაპარაკობდი
იმაზე, რაც ყველაზე უფრო აინ-
ტერესებდათ მათ—ეს იყო მიწა.
როცა დავაშთავრე, ხალხს გა-
მოეყო მიხუცი ქალი და ძლივს
ამოვიდა ფორანზე, რომელიც მე
ტრეხუნად გამოვიყენე. მან
მრისხანედ აღმართა მუშტები
და ხმამაღლა მიმართა ცალკე
შეგკუთვებულ მდიდრებს:—
„ლენინი აქაც მოვა! და მაშინ
დადგება თქვენი ნეტარი ცხოვ-
რების აღსასრული...“

რამდენ იტალიელ ბავშვს დაერქვა
პროლეტარიატის დიდი ბელადის სა-
ხელი! ეს კი უფლებიანის რაღაც იყო
ადვილი ახალდაბადებულთა ჩაწერ-
ის დროს. მაისისთვის, 1925 წელს, რო-
ცა იძულებული გახდით „გავმქრალი
ყავი“. ერთ სოფელში, ჩვენს თანამგრ-
ძნობ დატაც გლეხთან მომიხდა რამ-
დენიმე დღით დამაღვა. მისი ოჯახი
ხუთი სულისაგან—ცოლისა და სამი
ბავშვისაგან—შედგებოდა. უფროსი
ბავშვი რვა წლისა იყო.

ის სოფელი იტალიის ერთ-ერთი
მყურდელ სოფელიაგან იყო, ეწო-
რა და ტალახიანი ქუჩებით, გვიან
სალამის ჩაყვდი. მასხინძელი სადგურ-
ზე დამხვდა. დასახლის საკულდა-
გულად მომზადებული ცხელი მკაც-
რონით გავემისპინძლდა. უფროს ვაჟს
ჯერ კიდევ არ ექიანა და დიდი ცნო-
ბისმოყვარეობით მათვალეებდა.

- რა გქვია?— ვკითხე მას.
- ბიჭუნამ მამას გადახვდა.
- ჩვენი კაცია,—გაეღიმა მამას,—
შეგიძლია უთხრა.

ბავშვმა კარისაკენ გაიხედა და ხმა-
დალა თქვა:

— მე ლენინი ბჭვია.— შემდეგ გაჩ-
უნდა, მიიღუშა და დაუნდა:—სკო-
ლაში ვიტორიოს მეძახიან.

როცა ძალაუფლება ფაშისტებმა
ჩაიგდეს ხელში, იტალიაში დაიწყო
მშობლების დევნა, რომლებმაც თა-
ვიანთ შვილებს ლენინი დაარქვეს.
ფაშისტები მათ ცემითა და ძალადო-
ბით აიძულებდნენ გამოეცვალებათ ბავ-
შეებისათვის ეს სახელი, დაერქვიათ
ვიტორიო (მეფის სახელი) ან ბენიტო
(მუსოლინის სახელი). მშობლებმა
ბავშვებს მეფის სახელი დაარქვეს,
მაგრამ შინ მათ წინაწინდურად
ექაბდნენ. ბავშვებმაც იცოდნენ, რომ
მათი წამდილი სახელი ლენინი იყო.
ისიც ესმოდათ, თუ რატომ შეიძლე-
ბოდა ამ სახელის მხოლოდ თავისი-
ნებთან თქმა.

— მაგრამ ჩემი ამხანაგები სკო-
ლაშიც, ნამალავად, მაინც წამდილ-
სახელს მეძახიან,—განაგრძობ ბიჭუ-
ნამ,— ერთხელ ხუცესმა ყურის მოკე-

რა... და დავსაჯეს კედეც: მეც და
ისიც, ვინც ეს სახელი დამიძახა,
მაგრამ, სკოლაში ყველამ იყის, რომ
ჩემი წამდილი სახელი ლენინია.

1936 წელს ნიცაში, მუშა-მშენებელ-
თა კრების დროს, ჩემთან ერთი სახე-
მღიმარე უბნევი მოვიდა:

- ვერ მიყვინთ? აბა, გაიხსენეთ
შემოდგომის საღამო ლომბარდის
სოფელში. გახსოვთ ის საღამო?
- შენ... ლენინი ხარ?!
- დიას...

ერთმანეთს გადავხვიეთ.
კრების შემდეგ უბნევი მამამო, თუ
როგორ მოხვდა ნიცაში:

— დედა გარდაიცვალა, მამა კი
ციხეშია. მე კომკავშირელი ვარ და
მეც ვიკეცი ციხეში. შინდა როგორმე
ესაწინეთში ჩავიდე.

რამდენიმე თვის შემდეგ მისი სახელი
და გვარი წავიკითხე იმ გმირთა სია-
ში, რომლებმაც თავი შესწირეს რუს-
პულეიური ესპანეთის თავისუფლე-
ბას ფაშისტებთან ბრძოლის დროს.

„იონერსკაია ბრავდა“

1. შეიძლება თუ არა ვლადიმერ ტოკიან დღის 8 საათზე გამოხსული კაცი იმავე დღის დღის 8 საათზე ჩაედებს მოსკოვში?

2. ორ სხვაბრმ ორგანიზაციას ხელშეკრულებით უნდა გაეცვალოს რეინისა და ხის მასალა ერთი და იგივე წონისა. სავაჭრო ორგანიზაციამ, რომელიც ხის მასალაში ვაჭრობდა, 1 ტ ხის მასალაში მოითხოვა 1002,5 კგ რეინის მასალა და თან დასძინა, ამით ხელშეკრულების პირობას არ ვარღვევთო.
სწორი იყო თუ არა ეს?

3. შიშა სხვსა რძით. შენ მოსკვი ნახევარი და ჭიქა ჩაით შეავსე. შემდეგ კვლავ მოსკვი ნახევარი, ჭიქა ჩაით შეავსე და მიღებული სითხე მთლიანად დალიე. რამდენი დაგოღოვია რძე და რამდენი — ჩაი?

4. პირველად რომელ ოლიმპიურ თამაშებში მიიღეს ქართველმა სპორტმწეებმა მონაწილეობა? მოიგოთ, ვინ იყვნენ ისინი, ვის ერთჯერ უმაღლესი ჯილდო — ოქროს მედალი, ვინ დაიკავა საპრიზო ადგილები.

5. 305 და 305 იყო ის ორი ახალგაზრდა, თბილისში რომ სცადეს სიზღვრაში ბედი და შემდგომში ერთი მათგანი დიდი მწერალი გახდა, მეორე — დიდი მომხიერალი.

6. 305, რომის და ჩასთან დაკავშირებით დაწერა „ინტერნაციონალის“ ტექსტი და ვის ეკუთვნის მისი მუსიკა?

7. რატომ ჰქვია ერთ-ერთ ოკეანის წუნარი, როცა ეკარგება არის ცნობილი, რომ იქ მძინეარე ქართულად და ძლიერი დღეა იცის?

8. ცნობილი მომღებულ ნაეთობს ბენზინსა და ნავთს წყლით ვერ აქრობენ. რატომ?

ყოველი რთული საკითხი, რაზეც პასუხის გაცემას დიდი ფიქრი და ცოდნა სჭირდება, ერთი შეხედვით თითქოს ცხრაკლიტულსა ჰგავს. ცხრა კარი უნდა შეხსნა, ცხრა კლიტე უნდა გააღო, რომ სწორ პასუხს, ტეშმარიტებას მიაგნო ბოლოს.

თქვენც, «ბიონერის» ნორჩ მკითხველებს, თავდაპირველად, ალბათ, ცხრაკლიტულად მოგეჩვენებათ ის კითხვები, რომლებიც ჩვენს ჟურნალში დაიბეჭდება ხოლმე საერთო სათაურით — «ცხრაკლიტული». ამ კითხვებზე პასუხს ვერ მონახავთ თქვენს სასკოლო სახელმძღვანელოებში. ამიტომ მოგიხდებათ კლასკარეშე ლიტერატურის, სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთის გულმოდგინედ გადაკითხვა, ენციკლოპედიების, ცნობარების არაერთგზის დაკვირვებით გადაფურცვლა. ნუ მიმართავთ პირველ რიგში მასწავლებლებს, მშობლებს ან სხვა უფროს ამხანაგებს. დაე, თქვენი გარჯითა და ძიებით განიცადეთ ის სიხარული, რომელსაც ამა თუ იმ თავსატეხ კითხვაზე სწორი პასუხის მიგნება იწვევს ხოლმე.

სამშობლო

მედიის ცენტრი

მედიის ცენტრი

მედიის ცენტრი საზოგადოებრივი მედიის ცენტრი

მედიის ცენტრი

ყოველ დღეობაზე ბიჭს აძლევდნენ ათ მანეთს. ბიჭს დაინგარაშებელი ჰქონდა — სკოლის დამთავრებისას მოტოროლერს იყიდა. ძალიან უნდოდა მოტოროლერი. თანაც ისეთივე, როგორც აქვს ჰედად სართულზე მცხოვრებ მოყრივეს. მოყრივემ იცოდა, რომ ბიჭს სულ მასლიდა მოტოროლერის დანახვაზე. ხანდახან გაუცინებდა: «დაჯექი, გაგასვირებ».

— გმადლობთ, არ მინდა, — უპასუხებდა ბიჭი, — მალე მეც მექნება. აი, ნახეთ, მაშინ კი უსათუოდ შეგეჭიბებთ.

— აბა, შენ იცი! — ღიმილით ეტყოდა ხოლმე მოყრივე.

ამ დღეობაზეც ბიჭს ისევ აჩუქეს ათი მანეთი. როგორც თანამშრომლის დათვნა იდგა, სასაქალო, უკრწავც-

ნებელი და რუბი. ბიჭმა ფული ოთხად გაყიდა. დათვნას ყურის ზემოთ პაწია ტირილი ჰქონდა. ის-ის იყო ფული ტირილი უნდა ჩაეგდო, რომ ზარმა დაკვია.

— ალბათ სტუმარია, — თქვა დედა.

— ალბათ, — დაუდანტურა ბიჭმა და კარისავე გაეშარო.

არავინ იყო. ბნელოდა. ბიჭმა დერეფანში გაიჭვირებ. კარის ახალღღმი გარკილი წერილი დაინახა.

— ფოსტალიონი ყოფილა. ეს რა იცის ამ კაცმა, წერილი კარებში გაატეხოს და მიღის! ბიჭმა კონვერტი რამდენიმეჯერ შეატრია. კონ-

ეცა, სამშობლო! — სიცოცხლე ჩემი და სიამაყე შენა ხარ სრული; შე შემიძლია შენი გულისთვის დაუნანებლად დაელოო სული... — მერე ეს მთებზე? მერე ეს ზვრებზე? მერე ეს ტყეა? მერე ეს მთვარე? მერე ეს ბიჭი? — მერე ამ ბიჭის იქნება ჩემი სამშობლო მხარე, მაშინ ეს ცელქი, შეატეხა ბიჭი იქნება შენთვის მზრუნველი კაცი; უფრო თუ არა, ჩემსათვის მაინც ეცოდინება სამშობლოს ფასი.

ნახატები ლეონტი მარსიაშვილის

ვერტის ცალი კიდე დაწებებული არ იყო. ფრჩხილი გაუყარა და ააბრო. კარებში მამა აიღიანდა.

- რა ამბავია?
- წერილი მივიღეთ.
- ვისგანაა?

- ბიჭმა თავი ჩაღწია.
- არ ყოფილა ჩვენი.
- აბა რატომ გახსენი!
- ჩვენი მეგონა.
- მაივინე!

წერილი მოცეპის გვირგვინი იყო. მისამართი კი მათი სახლისა ჰქონდა. მამამ მზრები აიჩივა. ოთახში შევიღინ. დარბაზში რადიოლა უკრავდა. სტუმრები ტყავედნენ.

— რა ვუყვით ახლა ამას? — თქვა ბიჭმა.

— დაეწვიოთ და დავებრუნოთ ფოსტალიონს, თვითონ მოეხსნოს. ჩვენს სახლში ასეთ გვარს არც გაუქვანებია. თუმცა...

სამზარეულოდან დედა გამოვიდა.
— რას გამოეჭეცით იმ ხალხს?
ბიჭმა წერილზე ანიშნა.
— საოცარია, — თქვა მამამ, —
რა ხალხს არ ნახავ ქვეყანაზე! აჰა,
წაიკითხე.
— ვისკანაა? — იკითხა დედამ.
— მისამართი ჩვენია, გვართ კი
სხვისი; მაგვის არც დაუხედავს, ისე
გაუხსნია.

— ღმერთო მომკალი! ეს რა გიჭე-
ნით, ხომ მოვეგებრა თავი!
— საოცარი წერილია, — მამამ
წერილი ბიჭს გადასცა — წაუკითხე-
ხეო. თვითონაც სმენად იქცა.
„სალამი, მამა, — წაიკითხა ბიჭმა,
— აღბოთ, გამოგვირღებდი, როცა ამ წე-
რილს მიიღებ. ბებოც სულ იმას მე-
უბნებდა. ნო მისწერო. მაგრამ შენ
ხომ ჩემი მამა ხარ, ყველა გეპყრება,
როცა ჩაბმე უნდა. დედას თხოვეს, ან
მამას, თმაცა მე ჩემთვის არაფერი
მინდა...“

მამა დევანზე ჩამოყდა.
— განაგრძე, — უთხრა მან ბიჭს.
— ოღონდ, ნუ ჩქარობ.
— ამას წინათ, ბებომ ძველი პალ-
ტი გადამიკეთა. ფეხსაცმელებიც
მაქვს. მე ბებოს გულსთვის ვაზო-
ფი ყველაფერს ჩემთვის ყიდუ-
ლობს...“

— საწყალი ბიჭი, — ამოიბზრა
დედამ.

„ძალიან ვაზოვ, გამოგვიგზავნე
კობახიძენი ფული. იმდენი მაინც
გამოგვიგზავნე, რომ ბებოსთვის ბო-
ტები ვიყიდოთ. ახლა ჩვენთან თოვ-
ლია. ყინავს, ბებოს კი ზამთრის ფეხ-
საცმელები არა აქვს. მე, მამიკო,
ესწავლობ კარგად, დიდი ხანია დედა
არ ყოფილა ჩემთან. ამბობდა, ძია ვა-
ნო და დედა სადღაც შორს აპირებენ
გამგზავრებასო. კიდევ იმასაც ამბო-
უნენ, რომ მან და შენც — დამიჯი-
წყით. მაგრამ მე არა მეჭერა. როცა
მეოთხე უკანში გადავიდე, დედამ
ღამისა სანდუნე და კალმისარა მი-
ყვიადა. მას ვუყვავარ და, ალბათ,
ოფესმე ისევ მოვა...“

ბიჭმა წაით ასწია თავი. მამა თი-
თებს იმტყვევდა. დედას თვალბუზე
ცრემლი მოდგამოდა.

— რა საშინელებაა! — წამოიძახა
მამა.

„წერილი, რაც შეიძლება, ჩქარა
უნდა ჩააბარდეს პატრონს, — ფიქ-
რობდა მამა. — ეს, ალბათ, ის მამა-
ლოცა კაცია, ჩვენი ბინა რომ ეგებრა წი-
ნათ. იგი სადღაც ამ ქუჩაზე უნდა
მუშაობდეს. ჰო, დავით ბოცკაძე.“

შარშან მას ახალი ბინა მისცეს ფურ-
ნის პირდაპირ...“

„არაბუნდანი დედას დაუძახეს და
ისიც მაშინვე შევიდა სტუმრებთან.
„იცი, — კითხულობდა ბიჭი თა-
ვისთვის, — ჩვენთან თითქმის ყველა
ბავშვიც დღის მუსიკაზე. მეც მოვი-
წერე, როცა ფორტეპიანოზე უკ-
რავენ. მაგრამ ბებო, რატომღაც, ამ-
ბობს, შენთვის ეს არ შეიძლება.
როცა დიდი გავიზრდები, მეც ეს-
წავლი დავერას. აი, ნახავ, შენც
დედამაც კმაყოფილი დარჩები. ძა-
ლი მინდა, შენც მოაწერო წერი-
ლი. გყოცი მაგრად, შენი მერბა“.“

ბიჭი ერთ ხანს გაოგნებულია. შეგ-
დევ დაწაჩასთან მიდის, წერილი სა-
თუთად ეკაცებს და კონკრეტულ ღებს
— ფურნე ხომ იცი? — მთარბუნ-
და მამა, — ფურნის წინ მაღალი სახ-
ლია, იქ დავით ბოცკაძეს იკითხავ.
დღეს უკვე გვიანია, დილით მიუ-
ტანს. ახლა კი დავაუბოთ.“

დღილი ბიჭი თავსაინდურელი მი-
ყვებოდა ზღვის ნაპირს. ნაპირი სო-
ლიანი იყო, ყვითლი. რკველივ ეც-
ება კენჭებზე იყვარა. ოღონდები ვარდ-
ტრიალებდნენ ჰავრში. ცივი ქარი
ჭრიადა. ბიჭს ლოყები წამოუთლი-
ბოდა, თმები აწეწულა. უნაღეს წე-
რილი ამოიღო, შეტრიალდა, ნავეზის
შეგვითებდა სახელსწრისა გავარდი
+უთა და ღობეში ვაჭარა.

იქ ახალი, ოთხსართულიანი სახლი
იღება. ვილაც ბერკაცე ვაჭარა. —
ბოცკაძე შეიკთებ სარაფელზე ცხოვ-
რობსო, უთხრა ბერკაცემ და დღე-
ნით გაუყვდა ყვითელი ფოთლებით
მოფენილ ქუჩას.

ბიჭი მეოთხე საბათულზე ავიდა,
ზარი დაიწყო. კარები ღიაა, მა-
ჭრელბალიანობა ქალმა გააღო, უც-
ნობით ბიჭი რომ დაინახა, რატომღაც
მოიღრმედა, ცალი ხელით თან შეის-
წორა.

— მე დავით ბოცკაძე მიწოდდა,
— ძღვს ამოღებდნენ ბიჭმა, თან
ხელი მაგრად მოქრია წერილი.
— რა და გინდოდა? — თმის სწო-
რებისთვის თავი არ მიუწინებებია,
იქ ჰკითხა ქალმა.

ბიჭმა ოთხშენი შეიხარა; ოთხი სა-
უცხოო ავეჯით იყო დახურული.
უხარამზარა მოკრახილმა გააოცა.
ასეთი მოკრახილად არასოდეს ენახა.

— ჩემი ქმარი არ არის შინ, —
თქვა ქალმა მკვანდა, — თუ იქნებ
ჩამე დაეახარა, მე მიიხარო.

— მე... — ბიჭი დაინახა, არ ელო-
და ასეთ ცივ დახვედრას. უფრო კი
ქალის იქნაინა მხერამ დააინახა.
უცებ, ოთახის სიღრმეში ჩაბილი,

— რა თქმაცა — ჰკითხა ბიჭმა.
— არაა შენი საყმე, უძრავებისა
სტუმრებთან ვაჭედვ.

ბიჭი მოიხიზლა. როიალთან მივიდა.
კარვა ხანს იღვა გარინდელი. როია-
ლის კლავიშებს დაუყრებდა. კლა-
ვიშები ჰალის სანთლებს ირეკვოდ-
ნენ. ცალი თელი კარისაყენ გააპარა.

მამა წერილი კითხულობდა. უცებ
მობზარუნდა, ბიჭი რომ დაინახა, სახე
წამოაწეწულა, შეგრათა.

— ხომ გითხარი, სტუმრებს მიხე-
დევ-შეთქო.

— უჩემოდაც ერთობიან, — თქვა
ბიჭმა, თან გაიფიქრა: „რად მოიწყო-
ნა მამამ? ალბათ, რაღაც ძალიან
ცდილ სწერია ბარათში“.

შეფოთებული ხმით იკითხა ვილა-
ცამ:

— ვის ელაპარაკები, მარგო?

— ბიჭი კიდევ უფრო დაიბნა. ამ
ღრუს წინააღმდეგ მიმავალი გამოჩნდა.

— მამ, — გაიქნია ქალმა თავი და
ოთახში შებრუნდა.

— რა ვინდობა, ბიჭი? — ჰკითხა
მამაკაცმა, რომელიც საოცრად გამ-
ხარული იყო, თბილისში.

— დავით ბოცვაძე მინდობდა, წე-
რილი უნდა გავლავტე.

— მამაკაცმა კარბი გამოიხურა. წე-
რილი გამოართვა.

— მამ, — გაიყვირა მან, — შენთან
როგორ მოხვდა?

— ჩვენი სახლის მისამართი აწე-
რიდა.

— კიდევ კარგი, რომ მე მომეცო, კი-
დეც კარგი... — მერე შებრუნდა,
წერილი ჩიბენი ჩაიღო და ოთახში
შევიდა.

— ბიჭი ერთ ხანს დაღვრემილი დგას.
„რა საოცარი ხალხია!“ უძცოდა კა-
რბენი ბიჭი იღებდა.

— ბიჭე, ხომ არ გაგჩხნია წერი-
ლი?

— არა.

— ყოჩაღ. ვინდა, კამფეტის მოგ-
ცე?

— ვმალლობთ, არ მინდა!

— როცა ქუჩაში გამოვიდა, ცა კი-
დეც უფრო მოქუფრებულიყო. ქარი
ვევება ხეობა ტრატებს არხვედა. სამინ-
დალ ცოცხალი ბიჭმა პალტოს საყელო
აწეოდა, ხელები ჩაიხვეწა და წითელი
სანაბარო გახვდა. იმ წუთს ბიჭი
არაფერზე არ ფიქრობდა.

— კბენე უნდასივდი ავიდა.
კარი მამამ გაუღო.

— რა ჰქენი, მიტანე? —

— კი.

— მერე?

— არაფერი. უცმური კაცია. სულ
არ მიშტანა, ჭოღა.

— მამამ გაიყვირებოთ შეხვდა. მტრ
აზაფერო უკითხავს. მაგრამ ამის შემ-
დეგ ოჯახში ყველა ფიქრობდა პატა-
რა ბიჭზე, რომელიც დიდ ქალაქში
ცხოვრობდა და რომლის ბებია ბე-
რიანი სახამთრო ფესაცემლები არ
ჰქონდა.

...განხტულდა. ჰეარში ისამინის
სურნელი დატრიალდა. მოკრეცეს
ნოსში მოტოროლური გამოავიდა.
დაქოქავდა, დაქდებოდა და მიჰქრო-
და. ბიჭს ძალზე უნდოდა ჰქონოდა
მოტოროლური. რუხი დათუნა კვლავ
როიალზე იდგა და თითქოს თვლემ-
და.

ერთ დღეს ფოსტალიონმა ისევ

მოიტანა წერილი, ჩვეულებისამებრ
კარის არაღელში გააჩქო, ზარს ჩა-
მოაკრა და წავიდა.

— ბიჭს აწებრად არ გაუხსნია წერი-
ლი.

— რას აკეთებ მანდ? — ჰკითხა
მამამ.

— ბიჭი წერილი.

— წერილია, — თქვა დაბნეულად,
— ისევ ბოცვაძის სახელზეა.

— მოიტა, — თქვა მამამ.

— უნდა გახსნა? — იკითხა დედამ.

— არა თქმა უნდა. ერთი სული
მაქვს გავიგო, რა ჰქნა იმ კაცმა.

— წერილი ფრთხილად გახსენს. წაი-
კითხვს.

„მივიღე შენი ბარათი და ათი მა-
ნეთი, — წერდა ბიჭი, რომელიც დიდ
ქალაქში ცხოვრობდა, — ბებო სამ-
ხარეულში იყო ამ ღრუს და ატრი-
ბა. ალბათ, სინარტლისაგან.“

— ბიჭი შებრუნდა. იგი სარკელის რა-
ფაზე დაკლებულ ჩიტებს უყუ-
რებდა. გული გამაღებოთ უცემდა.

— მამამ ჩაახველა, მას გამოკვეთალო,
სასამო ხმა ჰქონდა, — „ბიჭოს
არ უყვოდა თავისთვის ბოტები, —
დათბათ. იმ ფულით მე თეთრი პე-
რანგი მოშობანა.“

— ისევ უნდა წავიღო ეს წერილი?

— იკითხა ბიჭმა.

— მამას პასუხი არ გაუცოდა. იგი სად-
ღაც იყურებოდა, ფანჯრის მიღმა.

— გარეთ წვიმდა. ბიჭი ქუჩას გაჰყუ-
რებდა. ელექტრონის მავთულზე
წვივის წვეთები მისდევდნენ ერთმან-
ეთს. ტრატებარზე მოკრეცეს გაია-
რა. მოტოროლურთან მივიღეს. მოტო-
როლური დაიბნა, საბურავების კვა-
რი დატოვა. კვალ თანდათან გამჟე-
და, გამოიკვეთა, მერე წვიმამ გაუ-
რეცხა და გააჭრო. ბიჭი ფიქრობდა.

— წვიმამ არცთუ ისე სასიამოვნო უნ-
და იყოს მოტოროლურით სეირნობა.

მოტოროლური კარგი ამინდისთვისაა
ზედგამოჭრილი. ჩვენთან მუდამ
წვიმაა“. უცებ ახალი აზრი დგებადა.

— ამან შეაკეთო. წაოღდა, მამას მია-
ჩერდა. მერე როიალთან მივიდა,
ცალი მხარი თამაშობის დათუნას წა-
მისსო და თვლები დახტუვა. დათუ-
ნამ სახარული ზათი მიიღო.

— ეს რა ჰქენი! — გაბარბა მამა.

— მამაკეთი, — თქვა ბიჭმა, —
უნებლები მომივიდა. — თან მუხ-
ლებზე ჩაუცქედა და იტაცებ გაბნე-
ული ფულის აირფა დაიწყო. მამა

თვალს არ აცილებდა, მერე დაიბა-
რა, თბიბი აუწეწა. ახლაც დიდი,
უხარისხარო სინახე ახლდა ამ მო-
ფერებებს. ბიჭი გაიტრუნა.

— ახალი დათუნა უნდა გიყვილოთ,
— დაარღვია დღილი მამამ.

— რა სკვიროა, — ჩაიბტბუტა
ბიჭმა.

— მამამ გაიბიმა. ისევ აუწეწა თბიბი
და სამზარეულოში გავიდა. კარბი
შეჩიროდ გაიხურა. უცებ ბიჭს ბუნ-
ღონად ესმის:

— იცი, რაღაც მიეგვება, რომ იმ
კაცს გაეზავნოს ბიჭისათვის ფული.

— ვითომ რატომ? — გაიკვირა
დედამ, — მე შენ გეტყვი და ბიჭვი
მაუტუზუნა!

— ამიტომაც მიეგვება.

— დუმილი.

— ბიჭს ლოყები უხტრს. ესმის, რო-
გორ მოვივათ წყალი საწვიმარი მი-
ლიდან, ესმის, როგორ ვაჩერდა ქო-
ჩიში მანქანა და როგორ ფული კაბი-
ნის კარი. წაოღდა. ვიღო მომლუ-
ჯა და ჭიბუში ჩაიღო.

— ცოცხალი შემდეგ ბიჭი ქუჩაში მი-
დის. იგი მაღალია, გამხდარი, წი-
თელპოზიანი. მიღის წვიმამ. წვიმა ას-
ველებს. პერანგი უშმიძლება. ფეე-
რობს: მოტოროლური წვიმამი მიიწე-
არა ვერა. როცა გავიზრდები, მანქა-
ნას ვიყვიდი.

საერთაშორისო კავშირების სახელმწიფო კავშირები

იურიდიკოსი მასხარი

ჩრდილოეთ ატლანტიკის ხელშეკრულების ორგანიზაცია—ინფორმაცია და სავაჭრო—North Atlantic Treaty Organization შემოკლებით—Nato. — ამ სიტყვების მარჯვლეთი მხედვით: ქართულადც დასახსნის. ეს ორგანიზაცია 1949 წელს დაარსდა ამერიკის შეერთებული შტატების დედაქალაქ ვაშინგტონში. ნატოში შედიან: აშშ, დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი, იტალია, კანადა, ბელგია, ჰოლანდია (ნიდერლანდები), ლუქსემბურგის დიდი სამეცხოველო, ნორვეგია, დანია, ისლანდია, პორტუგალია. 1962 წელს ამ აგრესიულ ბოლშევერთაგან საბჭოეთი და თურქეთი, 1955 წელს — გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა.

ნატოს ვაჭრობაში ბრძოლის მიზანია არაა აშშ თანაშობის, თუმცა ამ აგრესიულ კავშირში თანაშობა მშვენილად არავის აქვს გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის.

ნატოს მუშაზე მოქმედ სამხედრო წარმომადგენელი კომიტეტის თავმჯდომარე 1961 წლის აპრილიდან დანიშნულია პიტერის უაღლოესი სამხედრო თანამშრომელი — გენერალი ჰოლანდელი. ცერპოს ცენტრალური ზონის ნატოს სამხედრო წარმომადგენელია პიტერის ამერიკის ერთ-ერთი ცნობილი გენერალი — შაილილი.

იურიდიკოსი მასხარი

ნატოს შტაბი პარიზში იმყოფება. რუსულ ენაზე ამ კავშირის ზუბი ჰეია (Западно-Европейский Союз). ეს კარაკეტული სამხედრო დაჯგუფება, რომლის წევრები არიან: დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი, გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკა, იტალია, ბელგია, ჰოლანდია (ნიდერლანდები) და ლუქსემბურგის დიდი სამეცხოველო. ეს კავშირი 1955 წელს დაარსდა. ზუბი მხედრობის არის დაკავშირებული ნატოსთან. ზუბის პრაქტიკული მოღვაწეობის მიზანია ამოცანა — ხელი შეუწყოს ნატოს სამხედრო-პოლიტიკური მიზნების სწრაფად განსრულებას.

ნატოში დიდი შინაგანი ბრძოლა ვაჭარდებო: ვერ და საფრანგეთი შეკავშირდული და შექმნის ე. წ. დერის — ბონი-პარიზი, რთოდ ისინი ცდილობენ თავი დააღ-

წონ აშშ შეუღლებულ ბატონობის ნატოს კავშირში. საფრანგეთს და ვერ სურს აშშ სრულფასობის პარტიკულად გახდენ. აშშ და დიდი ბრიტანეთი წინ აღუდგენენ მოკავშირეთა ამ ზრახვებს. მაგრამ მუშადავიდ ამის, ქვეყნობით, ნატო კვლავ მეტად სწრაფად მხედრო ძალას წარმოადგენს.

იურიდიკოსი მასხარი

საერთაშორისო სამხედრო ბლოკი, რომელიც 1954 წელს ჩამოყალიბდა. ამ ვაჭრობაში შედიან აშშ, დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი, ავსტრალია, ახალი ზელანდია, ტაილანდი და ჰაიტი.

ეს ვაჭრობაში მონაწილე ისახავს სამხედრო-პოლიტიკური ამოხი ტრულად-ვაჭრობის სფეროებში მონაწილე და სოციალისტური სამუშაოს წინააღმდეგ ბრძოლის.

იურიდიკოსი მასხარი

Central Treaty Organization (შემოკლებით SEnto —სენტო). ეს ორგანიზაცია 1955 წელს შეიქმნა. 1959 წელს ამ ახლად დაარსებულმა ორგანიზაციამ მუშაობა დაიწყო. ამ ბლოკის ვაჭრობაში მონაწილე არიან: დიდი ბრიტანეთი, თურქეთი, ჰაიტი, დანია, აშშ ფრანგული და ბელგია და შვედნა, მაგრამ მონაწილეობის მისი კომისიების მუშაობის. აშშ სენტოში წევრად არის თანაშობის. სენტოს ხელმძღვანელი ირანეთში არიან (თურქეთი) არიან ვალდებულნი.

იურიდიკოსი მასხარი

Australia, New Zealand, United States (შემოკლებით ANZUS —ანზუსი). ეს არის ავსტრალიის, ახალი ზელანდიის და აშშ სამხედრო კავშირი, რომელიც აშშ ინოვაციური შუქშია. ანზუსი მხედრობის დაჯგუფებული ნატოს და სენტოსთან.

ამ კავშირის შექმნა ავსტრალიის და ახალი ზელანდიის სამხედრო ძალების თქმით: აშშ დაუწყებდებოდა.

ანზუსის ხელმძღვანელი ირანეთი (მისი სხვა) ტრულად ირანეთის, ვიეტნამის, ინდონეზიის, მალაის, კორეის სუბინა სექტორში, მაგრამ უფროსი რეპრეზენტაციის, ემბარგოს მიზნად, ჩართო, სამხედრო-პოლიტიკური წარმომადგენელი ანზუსის და მოკავშირეთა.

ნატოს, ზუბის, სენტოს, სენტოს, ანზუსის სამხედრო ვაჭრობებში იმით ეტყობათ მსოფლიოს, მაგრამ მათ ზრახვებს ვაჭრობითობა არ უწერიათ. — შუადობის საქმის მტკიცედ იყავს მოწინავე კავშირების, რომლის რაგები დღიოდღე იზრდება და ძლიერდება.

მეორე საუკუნის დასაწყისში მსოფლიოში კაპიტალიზმი ბატონობდა; ფეოდალიზმის წინაშე აქა-იქი უფროსი წინააღმდეგობა.

იტიპოსის სოციალიტრმა რევოლუციამ მსოფლიოს ერთ შევიძლებელ კაპიტალიტრად წყობილობა დააშო.

მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ კაპიტალიტრის სამუარის ფრაგმენტები კიდევ უფრო შეიშლულა. სახალხო, სოციალისტურმა რევოლუციამ გაიმარჯვა აზიისა და აფრიკის დიდი ნაწილში. ირანეთი მსოფლიო კოლონიური სისტემაში კაპიტალიტრის სახელწოდებით გადმინის აივ ამ მხრივად ძალზე შეიკოდა.

ინფორმაციის გარდაუვალი წინააღმდეგობა მუხრებში მოქმედა. კაპიტალიტრის სახელწოდებით უფლებიარად ცდილობენ დაიბნონ ეს წინააღმდეგობა.

ამ მხრით უკანასკნელი ათი თორმეტი წლის მანძილზე მათ სხვადასხვა ხასის პოლიტიკური, სამხედრო, ეკონომიური კავშირები შექმნის, რომელიც თაბლიტაციურად თავდადებით კავშირებზე ასაღებენ. სინამდვილეში ეს კავშირები აგრესიული ხასიათის არიან.

ვაჭრობის ალბან მხრივ შეტყუებულია ვაჭრობები: „ჩრდილოეთ-ატლანტიკის პაქტი“, „ახალად დიდი ბრიტანეთის, აინ-ზუსი“ და სხვ.

თუ რას ვულოდობთ ეს სახელწოდებები, რა მიზნები და შინაარსი აქვთ ამ ორგანიზაციებს, მყენ ამის შესახებ ვაჭრობის საერთაშორისო მიზნობილიყო, რომელიც მსოფლიოს მანბანბარის.

ბავშვებმა, თითოეულმა თქვენგანმა იცის, რაოდენ აუცილებელია მეტყველება აღმართა ყოველდღიურ ურთიერთობაში. მეტყველება კი სიტყვების გარეშე წარმოუდგენელია. რაც უფრო მეტი სიტყვა იცის ადამიანმა, მით უფრო იოლად და მკაფიოდ ააზილებს იგი სათქმელს.

მაგრამ გიჟიერიათ, როგორ განიდა ესა თუ ის სიტყვა? რატომ დაირტვა, მაგალითად, რვეულს - "რვეული" ან ნუგუმს - "ნუგუმი"?

სიტყვები დიდი, ძალიან დიდი ხნის წინათ განიდადნენ; მათ გამოიარეს საუკუნეები, გაუძლეს დროის ქარბუხის და მოაღწიეს ჩვენამდე.

ან ხნის მანძილზე ბევრ მათგანს საშოის შემოაცვდა, ბევრმა დედა-აზრი იცვალა ან სხვა სიტყვას შეეხარდა.

თქვენ კარგად იცით, რა არის რვეული. მაგრამ, ალბათ, არ იცით, რომ სიტყვა "რვეული" ნაწილებად იშლება, რომ იგი ისევეა ნაწარმოები, როგორც "სამეული" (სამეული-სამი ერთეულისაგან შემდგარი), "ხუთეული" (ხუთეული-ხუთი ერთეულისაგან შემდგარი) და სხვ. "რვეულის" ამოსავალი ფურცა-არება: "რვა-ეული". შემდეგ ა დაიკარგა (ისევე, როგორც სხვა შემთხვევაში: რვა-არეს) და მივიღეთ: რე ეული. საქმე ისაა, რომ რვეული წინათ მხოლოდ რვაფურცლიანი იყო. შემდეგ ფურცლების რაოდენობა შეიცვალა: გააქვს თორმეტფურცლიანი, ორმოცდარვაფურცლიანი და ა. შ. მაგრამ სახელი "რვეული" მაინც ძველი დარჩა.

ასევე ნაწილობა თქვენთვის სიტყვა "ნუგუმი". ნუგუმი ისეთი რაზმაა, რაც ადამიანს დაამზიდებს, რწმენას, იმედს ჩაუნერგავს. "ტკბილი სიტყვა ნუგუმიო", ამბობს დიდი ილია. "ნუგუმი" თავდაპირველად მარტივი სიტყვა როდი იყო. იგი მომდინარეობს "ნუ გემინია"-დან (ძველი ქართულით ითქმოდა-ნუ გემინის). "ნუ" ნაწილაკი და "გემინია" ზნა შეეხარდა ერთმანეთს, ბოლო ნაწილი მოცდა და მივიღეთ "ნუგუმი".

აი, ასე ძველად იმტვირვება ეს "კირკიტი კაკლები". ასე იშლება ერთი შეხედვით მარტივი სიტყვა და ასე ეფინება ნათელი მის ამოსავალ შინაარსს. ამ საინტერესო საქმიანობას თავისი სახელი აქვს: მეცნიერებს მას ეტიმოლოგიას უწოდებენ, რაც ბერძენული სიტყვაა და ნიშნავს მოძღვრებას სიტყვის კვშმარტივ, თავდაპირველი მნიშვნელობის შესახებ ("ეტიმოს"-ტუშმარტივ, ნაშვლი; "ლოგოს"-მოძღვრება).

ჩვენ სისტემატურად შემოვთავაზებთ ასეთ "კირკიტ კაკლებს". მათ შორის იქნება ბევრი თქვენთვის საყარელი სიტყვა. ნაწილობა გვარი თუ გეოგრაფიული სახელი.

მაგრად სცადეთ "გატხოშო" ე "კირკიტი კაკლები": ს ბ რ დ, მ მ ბ რ დ, ზ ი შ ქ ა რ ი, ბ ი რ ა ვ ი.

მაცხადებთ კონკურსს "კირკიტი კაკლები" და "ცხაკალიტულის" განმარტებაში დასმული კითხვების პასუხებზე

პასუხები, მათი ავტორის სახელის, გვარის, სკოლისა და კლასის აღნიშვნით, უნდა გადმოგზავნოთ რედაქციას ერთი თვის განმავლობაში, ესე იგი სანამ მიიღებდეთ "პოინტრის" მომდღვნო ნომერს.

ყოველი მესამე თვის ბოლოს შეჯამდება კონკურსის შედეგები. ყურნალი გამომცხადებს იმ პოინტრების სახელსა და გვარს, რომლებიც ყველაზე მეტ კოხებს უპასუხებენ სწორად.

კარგი იქნება, თუ თქვენი სკოლის რაზემული-შეც მოეწევა ასეთივე კონკურსი. შეიძლება დაი-

დაგს სპეციალური ყუთი, რომელშიაც კონკურსის ყოველი მონაწილე ჩაუშვებს თავის პასუხებს. სამი თვის შემდეგ, რაზემულის საბუკო, ან საგანგებოდ შექმნილი ეყოლი, ჩვენი ტურნალის ნომერებში გამოქვეყნებული პასუხების მიხედვით შეამოწმებს კონკურსის შედეგებს. კონკურსში გამარტულს გამოაცხადებენ რაზემულის შეკრებაზე, კვდლის გავუთში, აღვლოპირივი რადიოგადაცემით...

იბრძოლეთ ჩვენს კონკურსში გამარტებულის სახელისათვის!

ბუნების "ხეყვანი"

ათული საბჭოთა საბავშვო ლიტერატურის 42 წლის ისტორია აქვს, მის გამომცემლობას კი დაარსების 25 წელი შეუსრულდა. მთელი რიგი წლების მანძილზე საბავშვო ლიტერატურის გამომცემლობა ცალკე

არ არსებობდა, იგი „სახელგამს“ ერთობ სექტორს წარმოადგენდა. ბუნების ის დროც (საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დაყარვების პირველი ათეული წელი), როცა ეს სექტორი ერთ პატარა ოთახში იყო მოთავსებული და ხუთი-ექვსი თანამშრომელი უძღვებოდა საბავშვო წიგნების გამომცემის საქმეს.

ჩვენი რესპუბლიკის სოციალისტური წყობილების დაყარვამ მოითხოვა ისეთი საბავშვო წიგნების შექმნა, რომლებსაც მეცნიერებისათვის უნდა ეამბნათ ახალ ცხოვრებაზე, გულზემის, მუშებისა და თვით ბავშვების ახალ ყოფაზე, სკოლაში ახალი სწავლების შემოღებაზე, პიონერული ორგანიზაციის მნიშვნელობაზე და ა. შ. ყოველივე ამას სათანადო ორგანიზება და ხელმძღვანელობა ესაჭიროებოდა.

1932 წელს, განათლების კომისიარიატის თაოსნობით, მოწვეულ იქნა თბილისის ლიტერატურული ძალეების პირველი სკალაქო კონფერენცია საბავშვო ლიტერატურის საკითხებზე, რამდენიმე თვის შემდეგ კი რესპუბლიკური თათბირი ჩატარდა. კონფერენციამ და თათბირმა მოახდინა მუარის ნიადგი საქართველოში საბავშვო და ახალგაზრდობის ლიტერატურის გამომცემლობის ცალკე დაარსებლად.

ამ პერიოდში საბავშვო ლიტერატურის სექტორთან შევიდნო თანამშრომლობა მწერლებზე: კონსტანტინე ლორთქიფანიძე, ილია მისასტვილი, ლევან ასათიანი, ალექსანდრე მებტრეველი, ელზაბარ ზედენაძე. სიმონ შთაბრძნე, გიორგი ვა-

ცკიაშვილი, ნოე დღემაძე, გიორგი კუპჩიძე; მხატვრები: თამარ აბაყელი, ელენე აბულდიაძე, სვეტიცხოველი ნათასვილი, იოსებ გაბაშვილი, სვეტიცხოველი.

ანა ლინიაშვილი

1936 წელს მოსკოვში მოეწყო ქართული საბავშვო წიგნის გამოფენა. გამოფენილი იყო 270 წიგნი და ასევე მძივი წიგნის ილუსტრაცია.

1938 წელს „სახელგამს“ უკვე გამოვიყო საბავშვო ლიტერატურის სექტორი და დაარსდა გამომცემლობა „სახელგამი“, რომელსაც 1960 წელს, მისი ახალი დირექტორის, პოეტ ხუბა ბერულავის ინიციატივით, „ნაიალული“ დაერქვა.

ბევრი საინტერესო, ლამაზად და სურათბული წიგნი შეტყობებდა მოზარდი თაობისათვის „ნაიალული“ განვლილი 25 წლის მანძილზე, მაგრამ არასოდეს ყოფილა მისი მუშაობა ესოდენ ნაყოფიერი და შრავლადიერი. რაგორც უკანასკნელ ითახუთ წელიწადში.

უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს ის ფასდაუდებელი საშეგ, რომელიც გააკეთა „ნაიალული“ ზეგენი საუფრის“ ოცტომეულის გამოცემით. ამ ოცტომეულის მეტაბოლიზმით შეთხვევლა ახლა ხელთ აქვს ქართული უკასიყური ლიტერატურის თითქმის ყველა ნიმუში. ახლახან კი „პატარა საუფრის“ ოცტომეული გამოვიდა.

ქართული ენაზე ჭერჯირობით არც ერთი სახის ენციკლოპედია არ გამოცემულა. და აი, „ნაიალულმა“ მეტად რთული საშეგ იტვირთა, ესაა „სახელგამი“ ენციკლოპედიის“ გამოცემა ათ ტომად. ხელისმომწერლები წლებულს მიიღებენ პირველ ორ ტომს.

ცნობილია, რადგან იტაცებს ახალსეგ დაბათვარა სათავგადასავლო ფუნქციონირება და სათავგადასავლო ქარის ნაქარმოებელი. „ნაიალული“ უკვე დაბათვარა სათავგადასავლო ლიტერატურის ათტომეულის გამოცემა. წლებულს კი ცალკეულ წიგნებად გამოვა ე. გონარბოვის „ფრეგტი აპალადა“, ფ. კუბერის „უკანასკნელი მოქიანი“, ქ. ვერნის „საიღმენი კენჭული“ და სხვ.

ღიღი შემოზაბა ჩატარა „ნაია-

ლული“ ქართული ფოკლორის — „ხალხური სიმბრების“ ათტომეულის მოსამზადებლად. მალე დასტანებულა პირველი და მეორე ტომი.

„ნაიალული“ ახარდა ყოველწლები აღმამაზემ „დარბი კორონი“ და „ნობათი“, რომლებიც მთლიანად ნორჩი მეცხოველისათვისაა განკუთვნილი.

პიონერებისა და კომკავშირელების სასახლო საქმიანობას ასახევენ „პიონერის ბიბლიოთეკისა“ და „ახალგაზრდის ბიბლიოთეკის“ რუბრიკით გამოსულნი ნარკვევები; სპორტის მოყვარულთათვის იცემა მეტად საინტერესო წიგნები სერიათა — „გულგანაპირის თანამაზგარი“; გამოჩენილ ქართველ მეცნიერთა ცხოვრებასა და შრომატვირობას ამუშავს სერია — „ჩვენი სახელოვანი თანამელონი“.

„ნაიალული“ წლებულს გაგვიცნობს ლეონარდო და ვინჩის, მიქელანჯელოს, ბეთოვენის, მენდელსევის, გოგის, შეგენესკოს, სტანისლავსკის და შოპენის სხვა გამოჩენილ აღამაინათა ცხოვრებას.

25

წიგნთაწი

სერითი — „მსოფლიო პოეზიის ბიბლიოთეკა“ გამოცემა ჭ. ბაირონის, რ. ბერნსის, მ. გმინესკუს, ა. ბუ-შკინისა და ნ. ბარათაშვილის ლირიკული შედევრები.
ყოველწლიურად მრავალ, ლამაზად დასურთებულ ზღაპარს სტუმს „ნაყადელი“. მალე გამოვა მშვენიერად ილუსტრირებული ქართული ხალხური ზღაპრები „მუქანახვევია“, „სიხმარა“, „ხუთყუნულა“...

გამოსაცემად გამზადებულია ქართულ და რუს კლასიკოსთა ნაწარმოებები, ქართული და რუსული საბჭოთა ლიტერატურის, სსრკ ხალხთა ლიტერატურის, დემოკრატიული ქვეყნების ხალხთა ლიტერატურის ცალკეული ნიმუშები.
„ნაყადელს“ თავის გარშემო შემოკრებილი ჰყავს ქართველ მწერალთა, ლიტერატორთა, მეცნიერთა, საზოგადო მოღვაწეთა ძალები, რომლებიც აქტიურად მონაწილეობენ გამოცემლობის შემოქმედების საქმიანობაში. უდიდესი სიყვარულით მუშაობენ საბავშვო წიგნების მხატვრულ გაფორმებაზე ლაღო ვუდიამვილი, მაღა ცხადაძე, ჭემალ ლოღუა, თენგიზ შირვაშვილი, ალექსან-

დრე ბანქელაძე, თენგიზ სამსონაძე, რევაზ ცუცქერიძე, ოთარ ჭიშკარიანი...

მწელი სრულად აღწუნსობთ ის დიდი შრომა, რომელსაც ეწევა „ნაყადელი“. ვიტყვით მხოლოდ, რომ ჩვენი სიყვარული გამოცემლობა კვლავაც აჩრქობს გაახარებს მკითხველებს.

Ե.Լ.Բ.
ՀԱՅ. 0544733070

ՀԱՅ. 0544733070
ՀԱՅ. 0544733070

ՀԱՅ. 0544733070
ՀԱՅ. 0544733070

ՄՃՈՒՆՈՒՄ ԵՎ ԿՈՆՍՏՐԱԿՏ

ՀԱՅ. 0544733070
ՀԱՅ. 0544733070
ՀԱՅ. 0544733070

კენოლუბილს კოტბინანტი

წყვიტოს ახსნა ფერისა და
მეტყველებს

გაჩივანი

12 წლის მინილოზე სრულიად შეიცვალა აფრიკის რუკა. 1950 წელს იმ მხოლოდ 4 დამოუკიდებელი სახელმწიფო იყო, 1962 წლისათვის კი კოლონიალიზმისაგან განთავისუფლებულ სახელმწიფოთა რიცხვი ბევრიად გაიზარდა.

1. არაბთა გერტიანებელი რესპუბლიკა, 2. სულანი, 3. ლიბია, 4. ტუნისი, 5. მაროკო, 6. გვინეა, 7. ლიბერია, 8. განა, 9. ეთიოპია, 10. სამხრეთ-აფრიკის რესპუბლიკა, 11. მავრიტანია, 12. სენეგალი, 13. მალის რესპუბლიკა, 14. სპილოს ძეღის ნაპირი, 15. ზემოვოლტა, 16. დაგომეა, 17. ნიგერია, 18. ტოგო, 19. ნიგერია, 20. კამერუნი, 21. ხალდი, 22. ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკა, 23. კონგოს რესპუბლიკა (საფრანგეთის ყოფილი კოლონია, დედაქალაქი ბრაზავილი), 24. გამბია, 25. კონგოს რესპუბლიკა (ბელგიის ყოფილი კოლონია), 26. სომალი, 27. მალაგასია რესპუბლიკა, 28. ალბერტი, 29. იფნი, 30. ეკვატორის სამხარე, 31. გამბია, 32. პორტუგალიის გვინეა, 33. სიერა-ლეონე, 34. ბრიტანეთის კანერუნი (შვილია სიერა-ლეონე) 35. რიუ-მონდი, 36. ბურუნდი, 37. ტანგანია, 38. უგანდა, 39. კენია, 40. საფრანგეთის სომალი, 41. ზანზიბარი, 42. ნიასლენდი, 43. სამხრეთი როდეზია, 44. ჩრდილო როდეზია, 45. მოზამბიკი, 46. ანგოლა, 47. სამხრეთ-დასავლეთი აფრიკა, 48. ბურუნდი, 49. მასუბლენდი, 50. ზანზიბარი.

9021

ღუბს სპეციალური
შეკრულია, მაგრამ
შეკრულია კი უფრო
ღიბს ამ მომენტს?

სოფელი ზეზუხი გაცდა
ბუნია შესქერის ქართველ
იხიარტის.

იხი ნაცვალად, რომ წინა ექვირო
ბელში 7-8 წლის ბავშვები სასკოლ
გას მისხდომან.

კინოოპერატორის დანებების ვერც
შავალიწმინდალი მომენტები ფარავენ
გაცობას.

მარკოული ვლენები ენაღმებთან სა-
ჭიოთი კინოშეკრებებს.

1961 წელს ზეზუხი კინოეკრანებზე წარ-
მატებითი უჩვენებდნენ რეჟისორ გიორგი
ასათიანის დოკუმენტალური ფილმს —
„ღიბისი“. გასულ წელს კი ქართველი
კინორეჟისორმა მარკოული ვლენმა სა-
ინტერესო ფილმი, სადაც კოლონიალიზ-
მის უღმრთესი ძალები ითვალისწინებო
ქვეყნის ცხოვრება, ბუნება, ხალხის წე-
ჩვეულებანი არის წაჩვენები.

აი, ჩამდენივე ფოტო ამ კინოფილმი-
ღის.

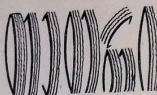
ქ მარკოული ვლენებები ხალხის ტუ-
ბილი ტვირთავენ სანს.

ეთერ სახაძე

ფოტო

მომი ზინედიასი

მეზვეარი

ჰალასი ბაჟაყალიძე

პიონერული რაზმები საკავშირო შეიკრებოდაში როცა ჩაგუნდნენ, სკოლაში გაჩნდა ორი დიდი სტენდი: ერთზე თოვლიანი მწვერვალი ეხატა, მის ქვემოთ სტარტის ხაზი იყო მონიშნული და ზედ ცხრაშეტი რაზმი ჩამჭრივებულყო; მეორეზე ცხრაშეტი დამოძალი ჩანთა — ცხრაშეტი საფოსტო ყუთი დამჭარბანათ. ფოსტაში ყოველდღიურად მოდიოდა ცნობები თითოეული რაზმიზე ავ-კარგაინობაზე. ყვირის ბოლოს რაზმეულის საბჭო აყვებდა შედეგებს და იმ რაზმს, რომელიც ყველაზე კარგ საქმეს გააკეთებდა, ათ ქულას უჭერდა.

პირველი მეოთხედის დასასრულს რომ მოახლოვდა, მესამე რაზმის პატაკებში სულ უფრო გახშირდა ორიანების ცნობები. სტენდზე პაწაწინა წითელი დროშები, რაზმის საბჭოს თავმჯდომარეების პორტრეტებთან ერთად, მწვერვალისაკენ დაიბრუნენ, შარშნდელი „მედლეულის თანამგზავრი“ კი ერთ ადგილს ტყუნიდა, უმთავრესად სერგო ავალიშვილის, გიორგი ბეროიანისა და ელენეა მათიაშვილის წყალობით.

ამათ მიემატა ზოგჯერადი მოულოდნელად გახარამაკებულად.

— მაცხებრიძე, შენ რაღა დაგე-

მართა, ორიანებით რომ აგვავეს? — უსაყვედურა რაზმის ხელმძღვანელმა გურამს, წესიერ და ბეჭით უმარხვილს, რომელსაც ბოლო დროს გული ატრუებოდა სწავლაზე.

— ბებია მყავს ავად, — თქვა და თვალები დაბარა.

— ლულია, ნათელა, მაგული და ენია იმ დღესვე წავიდნენ გურამთან. ბებია მართლაც ლუგინში დახვალა, მართოდ მიტოვებული.

— გურამი ჭადრაკს გადაყვია, — შესივლა ავადმყოფმა, — პიონერთა სახლში ხომ თამაშობს, ამაზე როგორ ვიტყვი რამეს, მაგრამ შინ მოსულსაც მეტი არაფერი ასოსეს. მე ადგომა არ შემიძლია და ბავშვი თავის ჰეცაზე დადის.

გოგოებმა ფანჯრები დაშორდეს, იტაკი მოაბრიალეს, ბებონს კარანახი, გემრეილი სადილოც და გააყვითეს. გურამი არ ჩანდა.

ბოლოს, როგორც იქნა, მეზობლის ეზოში იბოგნეს და ჭადრაკის დაფას მოესაზიკლეს.

მოხუცოს საყვედურებზე გურამმა უხეშად უპასუხა, მაგრამ სტუმრებმა რომ არ მოუწონეს საქციელი, ცოცხალი იყოს, ნიორი წუხუნდა; როცა დაწკარავებული მიწები და იატაკიც შენიშნა, სულ მიღად დაკარგა ხალისი და ესოა იეთხა: — დიდი ხანია მოხვედითო?..

წასვლის გოგონები დაპირდნენ, რომ მორიგეობით ეწვეოდნენ.

— არაა საჭირო, — უეცრად გამარაზდა გურამი, — აღარ ვითამაშებ ჭადრაკს, ვიდრე მეოთხედი არ დამთავრდება!

„რა ჩვენი საქმეა“

როცა ანორჩი ლენინელს კომპლექტი პირველად ჩამოსიდას ცედელზე, არავის ახრად არ მოხვლია, რომ რაზმის ბიბლიოთეკის შექმნას იწყებდნენ. საბავშვო ფურანალებიც რომ შეავროვის, მაგული პავლიაშვილმა თქვა: ბარემ წიგნებიც მოიტანათო.

— არაფერი გამოვა, — დრწაღ შენიშნა გოჩამ, — სხვაზემაც სცადეს, მაგრამ მოსწყინდათ: კლასში ცოტა წიგნი გროვდება და ძალიან მალე იეთხებაო.

— ჩვენ სტანდარტად მოეცეცთ: წაკითხვები შინ წაივლით და ახალი შევიკლათ. ამგვარი, გვექმნება ძალიან მცირე რაოდენობა, მაგრამ მიუღმი ბიბლიოთეკა.

ეს ახარი მოეწონათ. ერთ კვირაში წიგნებიც შევრთავდა. მხოლოდ სამეულო ჭაღებოდა. მათი მეოთხედი სეზონ ავალმეილი თვალბმობეტილი და თავმეულო დააბიჯებდა. ოღვე კეთსივლმა გადამწყვეტა მისგან დიდწყუო:

— შენ რატომ არ მოგაქვს? არა ვაქვს, თუ...

— არ მინდა.

— არც მათიაშვილს უნდა!

— არც მათიაშვილს უნდა.

— არც ბეროიანს?

გულნარა ჩიტკიანი, ლალი ხავენი-
შვილი და თამარ ჭიჭია სხვადასხვა
ხადები ვ. ა. ლენინის სხობებისა და
მეღალატის ამსახველ ფოტოალბომს.

სიაშოვნებდა, როცა შზის აჯერებ-
და.

— აბა, გოგოები ხომ არა ვართ,
ბავშვების შოგლა ვისწყალით. რა
ჩვენი საქმეა?

— გეძიებ, რას ამბობს? — გასა-
ხა შზიამ თანაცასელ ბიჭებს, —
გოგოები ხომ არა ვართ!

ყოველი მხრიდან სეტყვისავით წა-
მოვიდა შეურაცხყოფილთა წამოა-
ხილები, მაგრამ ავლიშვილმა მით
უყოფი არ ათხოვა. წამოდიოთ, —
უბრძანა თავის მეგობრებს და კარზე-
ში ჭერ იხინი გაატარა.

ტარებულს გაეწირო; იქიდან ბავშვე-
ტი პირდაპირ მათიამშვილიან მივირ-
ნენ.

— მეც მიიხრეს, მაგრამ არ წა-
ყვირა. — თავს იმართლებდა ელვე-
ქა. — მეფიერებოდნენ, იმდრომ მიე-
ღვივართ, რომ კარგად ვისწყვლით და
არავის გაველანძღვივართ.

ეს მოხდა პარასკევით.
ხოლო ორშაბათს, ლტოვილინი
ისევ თბილისის 88-ე სკოლაში ის-
დნენ, ყურბნაშაყილინი უსმენდნენ
„საძილეველ“ ართიშეტიკას. უკვირ-
დათ, რომ არავინ დასცინოდნენ, პი-
როქით, გულთბილად და თანაგრძი-
ბითათ კი ეტკუენდნენ. შთ, რასაცვირ-
ველია არ იცოდნენ, რომ კლასის
ხელმძღვანელს, ნელი გიორგიბიანს,
მოსწავლეები დარბიგებული ჰყავდა,
უკანდაბრუნებული ყმეწვილები არ
გაეღიზიანებინათ და, სკოლათ, ხე-
ლი აელთ ციხელთაშუგ.

შედეგ პერიოდი

საბავშვო

— ესეც პირველი მეოთხედი მე-
ხუთე ადგილებზე მოვიტყინა-
ვით, — წუხდნენ პირველობის
დაჩვეული რაზმის საბჭოს წევრები.

სამეულს ბლომად შეიღო ორიანე-
ბი, მას როლანდ სელიანისხვიც ში-
მატებოდა...

— შემოვიდნენ, — თქვა რაზმის
ხელმძღვანელმა ნელიმ.

გოჩას მხოლოდ როლანდი დახვდა
კარსუკან ბტუხული.

— ავლიშვილი და ბერიოანი ჩა-
ლატახანში გაანარულან სერგის ბაპას-
თან, — აუხსნა მან საბჭოს.

— შენ ვინ გითხრა? —
— მითიამშვილმა. თვითონ შინ წა-
ვიდა, მართკ მე რაღა გაეგვიყოთ.

სხილდა ჩაიშალა. რაზმის საბჭოს
მთელი შემადგენლობა რკინიგზის
სადგურისაკენ გაემურა, მაგრამ მს-

რაზმის საბჭოს მორბე სხდომაზე
ისინი აღარ გამოტყახინათ. სამე-
ული ისედაც დარბიგებული დადიო-
და, ეს კარგი ნიშნობა.

ახლა მხოლოდ ძლიერი მოსწავ-
ლეები მოეწვიათ და იმის თადარიგს
იქტარდნენ, ენ ვის უნდა დახმარე-
ვოდა და რა სავანში.

ეს საკითხი რომ მოეგებრეს, შზიამ
რაზმის რადიოკორესპონდენტი —
ნელი ტიგვინაშვილი გააფრთხილა. —
ამაშვი არ გაეხმარებინათ. მარ-

თლაც, რა იყო განსა-
უფრებელი იმაში,
რომ ამხანაგი უნდა
დახმარებოდა ამა-
ნავს! შზიას აზრით, ეს
უბრალო, ჩვეულებრი-
ვი სამეულ იყო და ხმაუ-
რის ატება მხოლოდ
ზიანს მოიტყინდა.

თუ უველსადგური ისე
გაეუფრებოდა, რო-
გორც ვარაუდობდნენ,
მაშინ შეიძლებოდა
მეორე ტიგვინისათვის
ასეთი მიზანი დარს-
ხათ: არც ერთი ორი-
ანი!

საკლასი ოთახი
ნელმ დაწყრილად
ხელის, როცა მი-
ხელს მიხივლილი,
შზია შეყვარდავი-
ლი და მავალი პა-
ლაშვილი მორიგე-
ობენ.

კარგად დაეუფლდნენ ხის სახარტო
ჩარხზე მუშაობას თამარ პირველი და
გოჩაგი ბერიოანი.

მართლაც, როცა მესამე სამშაბათი დადგა, სკოლის რადიოკაინამბო ყველა დღეზე უფრო აუწყა: ვასტული კვირის განმავლობაში მედიცინა-პირველთა-სკოლის არც ერთი ორიანი არ მიუღლიათ.

სამეულს უკვე აქებდნენ.

თიბრი მშვიკვლის პირისპირ

მეორე მეოთხედში მესამე რაზმელთაგან აღარავის გამოკეთა ღია ორიანი, მაგრამ ჩამორჩენილნი არც წინ მიმავალ რაზმებს შეუვლით. ახეთ შემთხვევაში გადაწყვეტი ხმა პიონერულ საქმეებს ეძლეოდა.

არღვედებიც დაიწყო. მესამე რაზმს არც ერთი დღე არ დაუტოვებია: იყენენ ყურამიკულ კომბინატში, სადაც გაეცნენ თავიანთ მომავალ საწარმოო ბაზას; ესტუმრნენ ლენინის მუზეუმს, შეადგინეს ლენინის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის ამსახველი ალბომი; მოზიდეს ჭარით; ერთხელ კიდევ მიხედეს პიონერულთა მოქმედების ზონას; მეტეხის ციხის მიღამოები ქვა-ღორღისაგან გაწმინდეს; ვარსკვლავების ხელმძღვანელებს ქალაქის პარკებში დაპყვადათ ოქტომბრელები, ასწავლიდნენ თამაშობებს, უკითხავდნენ ზღაპრებს, უყუებოდნენ ნაქონობი ადგილების თავგადასავალს; ბიჭები გატაკებით თამაშობდნენ ჩოგბურთს.

გოგონები რაზმის მეგობრებს წერდნენ წერილებს. მეგობრები კი მათ ბევრი ჰყავთ ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა მხარეში.

და ერთ მშვენიერ დღეს აღმოჩნდა, რომ რაზმი ყველაზე შორს წასულა, პირისპირ დარჩენილა დიდი, თეთრი მწვერვალის წინაშე და პირველი მივარდეს ვახს.

... მიიწერა თებერვალი. ბიბლიოთეკის თაროზე გაჩნდა ახლებიანი ხანტარი და ნალოდნევი სამი წიგნი. ეს იმას ნიშნავდა, რომ სამეული საბოლოოდ ჩაება რაზმის საქმიანობაში.

ხუთ მარტს სასკოლო რადიოკაინდო სასიხარულო ცნობას გადასცემ-

და: ყოფილმა ორთხანმა სტრეკო ავალიშვილმა თთბიო მიიღო რუსულსა და ფრანგულ ენებში. რა მარტს ყმაწვილებმა სორპარია მოამზადეს. კლასში იმდენი გოგონა იყო, რამდენიც ბიჭი და თთთი-ეულმა ბიჭმა თათის თანამეჩხელ გოგონას მოკრძალებული საჩუქარი დაახვედრა.

გოგონები ამ ყურადღებამ ძალზე გაახარა და, რადგან არ უნდათ ვალში დარჩნენ, ვადაწყვეტილი აქეთ, სამაგიერო ცხრა მისს, გამარჯებებს დღეს ვაღაპებოდნენ. მიღიან დღეები და მთელი რაზმი ბეჯეტად მიზიბიებს თეთრი მწვერვალისკენ.

გოგონა, მკვლავალი-ქობაძე-ბიჭი, მკვლავალი, მკვლავალი-ბიჭი, მკვლავალი-ბიჭი.

რეკლამა

სილა

- პატარა კრატს დღეს შეიკვლია თუ არის ინაზე მარტს სილა გამარტათ.
- ნე სტერი, თარკმ კიდევ ბავარტათ.
- შეუბღერა მარტს.

პლატეზი

- მიხარით, გვთხოვს, ის თქვანი ზამუნაა, ჩემს მარტს სილას რომ ყრას?
- ჰკითხა ბატონმა მარტსა გვერდით მჯდომ კაცს.
- არა, დიწყლია. — მიხუტა მან. — ჩემი ზიჟუნა აგერი ის არის, თქვენს მლიამას წყლით რომ აგვსეს.

პატარა მუხტარი

- გამეფილელმა პატარა მუხტარს მოთამაშო თთული ჩუხისა და ტუხისა.
- თი, ზიჟიკო, 50 პენინისია, ფულა სადა გატეს?
- მოთამაშო. — მიხუტა ზეჟუნა.

პატარა მხატვარი

- ფილიკო, ჩვენი ხატის მასწავლებელი ცხენს ვერა სცნის?
- როგორ თუ ვერა სცნის?
- ფილიკო, ცხენს დავხატე და ჩემთან ცხენ არის.

„დაწინადადებული“

- სკოლიდან დაბრუნებულმა ბატონმა მამას ახარა: დღეს უკან მარტს აღარ ვიხუტეთ. (გვარანაში უკან მარტს ყველაზე ჩამორჩენილ მოსწავლესს სხაგენს).
- კარგია, შეიღო, კარგი ახა, მომიხუტე, რაღომ ვაღმავლებს წინ?
- იმტომ რომ, უკან მარტს შეღებეს. — მიხუტა ბიჭმა.

სულხან-საბა ორბელიანმა თავის სახელგანთქმულ იგავ-არაკების წიგნს „სიბრძნე სიცრუისა“ უწოდა. ეს საოცრად მოხდენილი სახელწოდება გვეუბნება, რომ ამ წიგნში მოთხრობილი ამბები მივლინობს, ესე იგი სიცრუება, მაგრამ მათი საშუალებით ნათქვამია სიბრძნე.

ჩვენს შურნალში სახელწოდება „სიბრძნე სიცრუისას“ კვლავ გამოკვეთილება უპაპარეზო და იგავ-არაკება, რომლებშიც მრავალსაუკუნოვანი ხალხური სიბრძნეა ამტკიცებული.

მთი ქუჩები

ბარათული ხალხური
ზღაპარი

ერთი სოფელი კაცი იყო, ისეთი წიწყურაკი, მუშუმი ცვარის არ გაუთვლიდა. ერთ დღეს გადაწყვიტა: მიიღო ქალაქში წავალ, იქ ერთ ცნობილ ძუნწს ვიხსნე მივყავარ და უფრო გავიწყვეტილი.

ჩავიდა თუ არა ქალაქში, პირველსავე ვამხვდელ კაცს კითხა: — შენი გორიშვი, შიშხარია, აქ ყველაზე სახელგანთქმული ძუნწი ვინ არის, სად ცხოვრობს.

— აი, ამ გზას ვაპყვევი, — უპასუხა ვამხვდელმა, — ცოტას რომ ვაივლი, მარჯვნივ შეუხვიე, უხარზნარსი სახლია, იმ სახლში ცხოვრობს.

დაადგა ეს კაცი გზას და მიადგა ძუნწის ბინას, დააკეთა კარებზე: — შეიძლება?

— შემოდით, — გამოსძახა შიგნიდან ქალაქელმა, — ოღონდ კარებს ზოლომდის ნუ შეშოვლებ, ვაცვებებით.

შვიდა სოფელიც, — ვამარჯობა! — ვაგინარჯოს! — უპასუხა ქალაქელმა ძუნწსა და კითხა: — ვინ ხარ, რაზე ვარჯილებარ, რამ შეგაქუხა.

— ვაგვიტე, რომ შენ ცნობილი ძუნწი ყოფილებარ, მინდა ცოტა ხანს შენთან დავიჩე, ძუნწობა ეგება მეც მასწავლო.

— კეთილი და პატიოსანი, ჯერ დავხსნელით, ვისაუბროთ, ერთმანეთი გავიცნოთ და მერე ვილაპარაკოთ ძუნწობაზე. — უთხრა ქალაქელმა ძუნწსა და სკამი მიართვა: დაჯექით.

— არა, გმადლობთ, ფეხზე დგომა მირჩევნია, რომ დაჯდე, ხომ შარვალი გაშიცვლება, — უარზე დადგა სოფელი ძუნწი.

რამდენიც არ ეჩინა, არაფერი იმსახურდა, სოფელი მაინც ვერ დასვა. ისაუბრეს და, როცა დაინდდა, ქალაქელმა სოფელს უთხრა: — აღარაფერი ჩანს. მოდი ღამას ავანთო. პო, შარვალი, დღეს ასანთს ყიდვა დამვიწყდა, შენ ხომ არ გეტყვება უბიძგო.

— კი, შე შეტეს, ახლავეო. — ამოიღო სოფელმა უბიძგოდ ასანთი, ამოართო დერი, ვახლია შუაზე, ნახევარი დერი ისევ კოლოფში ჩადო, ნახევრით კი ღამასს მოუკიდა.

ასანთი ქალაქელმა ძუნწმა ფანჯარაში გაიხედა, იშქამსვე ქანაყარავივით შემოტრიალდა და სოფელს უთხრა: — პო, არა, არა, ადრე მოვივლი, ჯერ კიდევ სინათლეა, ჩავაქროთ ღამა.

პა. კარგად რომ ჩამოხსნულდება, მაშინ ავანთო, ნათი ფული ღირს, შეიტად კი არ იძლევიანო.

— კარგი, — დეთანხმა სოფელი ძუნწი, თან გულში გაეხარდა: ახლა მაინც დაეჯდება.

ჩაქრა თუ არა ღამა, სოფელმა ძუნწმა მანძივ ტანისამოსი გაიხადა და შიშხვლი დაჯდა სკამზე, — ბნელა, ვეცე ქალაქელი დამინახავს, კიდევ დაეჯდება და არც შარვალი გამოცვდება.

სხედან ბნელაში, ღამააკობენ. დაწოლის წინ აანთო ქალაქელმა ღამა და რას ხედავს: სოფელი ძუნწს ტანისამოსი გაუხდია და აქი შიშხვლი ზის სკამზე! გაოცებისაგან თმა ყალბზე დაუდგა და პკითხა: — არა გრცხვინია, ევ რა ქუცაა, შიშხვლი რას დამჯდარხარო.

— მაშ გინდოდა ჩემი შარვალი ვაცვითოლო? — ვარხინად უპასუხა სოფელიც. — ხვალ დილით ადუ და მოუსვი აქედან! მე რა უნდა ვასწავლო, შენ ჩემზე უფრო ძუნწი ყოჯილბარო, — მიახლა ქალაქელმა.

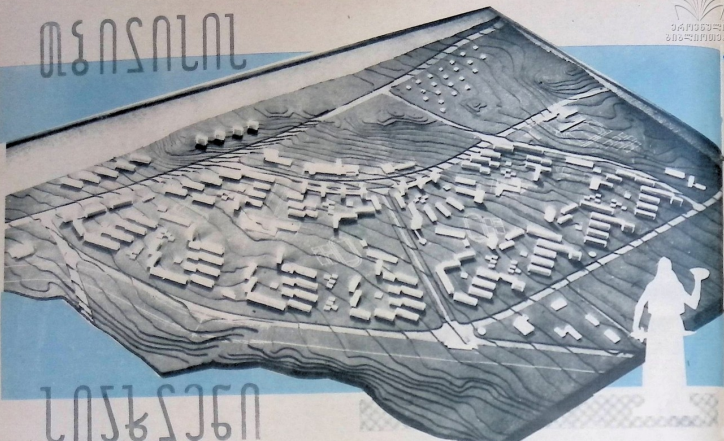
მეორე დღეს სოფელმა ქალაქში პა მხარზე გადაკიდა, შორს მივიდოვარ, ვამიცვლებო, და საშინელ თოვლ-ტყაში ფეხშეშველი გაუდგა გზას.

ჩაწერა
გიორგი ფითიაშვილი
ნა. ბ. ხალხურად

თბილისი

სასახელი

მასშტაბი 1:100000

დღიდან იზრდება, მზრებს შლის ჩვენი დედაქალაქი. ქუჩას ქუჩა ემატება, უბანს — უბანი, მშენებლობა და რამზრდება ყოფილი ვარკუნები, ერთ-ერთი ასეთი ვარკუნები მალე გახდება ქალაქის საცხოვრებელი რაიონი. ესაა გლდანის მასივი, იგი დაყოფილია ორ დიდ მკერობრივად, თითოეული მათგანი ექნება საკუთარი საბავშვო ბაღები, სკოლები, პირველადი მომსახურების ნაგებობები და სხვა. მოლანად მასივისთვის განკუთვნილია ერთიანი აღმონებრივი სარეზიდუენტო ცენტრი, ყველა აუცილებელი შენობები.

დამყვანილი ვაჟ-ფანჯავის პროექტის წინა ხაზის, მ-სართულიანი, 65 და 130-ბინიანი სასახლები განაშენიანება. მეტი ცხოველბუნებრივი სახეის პროექტზე აღმონებობა 16-სართულიანი საცხოვრებელი-კომუნალური სასახლი.

დღიდან დიდი ხანი გადაეცა მშენებლობა ნამდვილ ასარეზიდუენტო ეკონომიკაში, რაც დღისა გახდება, მკირე ნაწილია იმ დიდი კომპლექსისა, რომელიც სრული სახით ვარკუნობით მხოლოდ მართდება და პროექტებში წარმო-

გენილი ამ გეგმის მიხედვით აქ უნდა გაშენდეს კინო-ქალაქი, რომელიც ერთ-ერთი უღელსი და ყველაზე ყეთილოწყობილი იქნება ჩვენი ქვეყანაში. დღიდან იზრდება სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის კომპლექსი რომელიც ორგანიზაციულად უნდა მართდებოდეს ვარკუნის.

დასვენებისა და გაართობის აღვილილ გადაეცემა თბილისის ზღვის მიდამოები — 800 ჰექტარზე გადაჭიმული უზარმაზარი ტყე-პარკი, კინო-პარკი, უზარმაზარი ტყე-პარკი, კინო-პარკი პარკთან ერთად, აქ იქნება „ტყის მეგობრის“ პარკი, ვაჟ-ფანჯავის წყნარობა და აქტუური დასვენების ზონები, სტუდენტთა ვაჟ-ფანჯავისა და პიონერთა ცენტრული ბანაკი; ზღვის მიდამოები გადაეცემა პირველბუნებრივი სპორტული მუხედობა; პარკს მოემსახურება საპარკო ავტო-მატარებელი და ზღვის ტრანსპორტი.

თანდათან უფრო ყეთილოწყობილი გახდება ლისის ტბის მიდამოები. აქაც ვითვალისწინებულია სპორტული მოედნები, საბავშვო ატრაქციონი და რეინიგობა. მომავალი ტბის საპარკო ვაჟ-ფანჯავის არცელიც უნდა იყოს ხანში კი ზოოპარკის ბინადარნი ყეთილოწყობილი

ბინის მიღებენ ლისის ტბის მახლობლად. ეს ახალი ზოოპარკი 50 ჰექტარზე გადაჭიმება.

ხელომომღებობისა და სპეციალისტების აზრობა დიდ სხვადასხვაობას იწვევს რუსთაველის პარკის ტრასისა და რუსთაველის მოედნის რეკონსტრუქციის საკითხებზე. თბილისის ამ ერთ-ერთი ცენტრალური და ხელმძღვანელი ყვანის განაშენიანების სწორ გადაწყვეტას მნიშვნელობა აქვს არა მარტო თვით რუსთაველის მოედნისათვის, არამედ მთელი ქალაქისთვისაც. ამ საკითხის გადაწყობისა შევედოდა ყურადღება უნდა მოემყვანის ასრებული „საქანაშობის“ აღმონებრივი ცენტრი სხვს, რუსთაველის ძეგლს, რომელიც მომავალი აღმობი იდეის შეიცვლის, სასტუმრო „ინტერნატს“, რომლის მშენებლობა ამ უნდა იყოს მომავალი დამყვანი. იგი არა მარტო ყველაზე ყეთილოწყობილი და სრულიყოფილი სასტუმრო იქნება ჩვენი დედაქალაქში, არამედ უნდა იყოს დიდი მუხედობის ნაგებობაც.

სარეკონსტრუქციო სამუშაოები მიმდინარეობს მტკვრის მარცხენა სანაპიროზე, მარჯვნივ ხილიდან პარკ-

გლდის საცხოვრებელი მახის და
 აჭარების პროვინტი-მატი. ავტორები:
 აჩბატორები მ. შაველი და მ. აბა-
 შაველი. პროვინცი შედგენა მონა-
 წილობა მიიღო აჩბატორმა მ. შავე-
 ლამაშმა.

თამილის ხილამდე. აქ დაბალსარ-
 თულიანი სახლების ნაცვლად ვაშენ-
 დება მალალსართულიანი სახლები,
 კეთილმოწყობილი ეზოებით, სათამა-
 შო მოედნებითა და გამწვანებით.
 დღევანდელი ბარათაშვილის ხი-
 ლის ნაცვლად ქალაქს მოემსახურე-
 ნა რეინა-ბეტონის ორსართულიანი
 ხილი, რომლის ზედა იარუსზე იშო-
 რავენ ტრანსპორტი, ხოლო ქვედა
 იარუსი დათმობს ფეხით მოსაირუ-
 ლებს.

თბილისის ვანაშენიანების ხა-
 სისთან განსწორდა ქალაქის რე-
 ლივიანი თავისებურება. მან საცუ-
 ბით უნდა უქანდეს სამხრეთული
 ქალაქის ზუნებას. თბილისის მეცხო-
 რეთა ტრანპორტსა და მათ მზიარ-
 რულ განწყობილებას; ქალაქსა და
 მის მიღამორებში ბევრი ავტოლი,
 საღანავ შესანიშნავად ჩანს თბი-
 ლისის პანორამა, რომელიც ემი-
 ტრირ სიამოვნებას ჰგვრის ადამიანს
 როგორც დღით. ისე ღამით: ფე-
 ნიკელის ბაღი, კოცვეზის
 ხეივანი, შუაგულ ბაზათაშვილის აღ-
 მართი, არსებლის შთა, კოჩის, ლი-
 სისა და კახეთის შემოსასვლელ-
 ბი... ვარდა ამა. ინტენსიურად
 განვლდება და გამწვანდება თბი-
 ლისის ფერობები: მალე, როცა
 საბაგრა გზა და განსაფრთხილებით
 კი შეველტრინებო ვადაქცევა
 ტრანსპორტის მასობრივ სახელ. რომე-
 დი ქალაქის უბნებს ანა მარტო
 ჩვეულებრივი სადგურებით, არამედ
 სახლების სახურავებითა და ავტო-
 შირებს ერთმანეთთან, დღის წესრიგ-
 თ დადგება ვარჯიშ წოდებულ მეხ-
 თე ფასლის გაღწევეტის ავტოლი-
 ლობა. მეხუთე ფასლის გაღწევე-
 ტის შესაძლებლობა მრავალგზარია,
 მათ შორის ერთ-ერთი-სახურავე-
 თის სახურავები უბნების მიხედვი-
 თაჲ სტრასსაჲ ფერში შეიღებოს
 რაც, მსაბურღე ღრისებებთან ერთ-
 თად, მსაბურღე პოეტურ ელარაღი-
 ბებს მისცემს უბნებს. ასე მავალიდ.
 „აქრისფერი უბანი“, „ქისფერი
 უბანი“, „შოლისფერი უბანი“ და
 სხვ.

დღევანდელ იდეებსა და პროექ-
 ტებს ხელ განხორცილება უწე-
 რათ და ვერა, რომ ჩვენი ქალა-
 ქის ხეალისდელი დღე უფრო ლა-
 მაზი, მომხილველი და საინტერესო
 იქნება.

ოღენდაც, საუკუნეების წინ, ენგურის ხეობის მკვიდრი მდ-
 ნარის ტალღებში ცხვრის ტყავებით ოქროს მარცვლებს იჭერდნენ
 (მდინარეში მატყლიან ტყავს დაავებდნენ ხოლმე და ოქრო,
 რომელიც წყალს მოჰქონდა, მატყლი იღებოდა). ძველად ცხვრის
 მატყლიან ტყავს სპრინგი ერქვა. ამტომ იმ ტყავს, რომლითაც ოქ-
 როს მოპოვება ხდებოდა, ოქროს სპრინგი დაერქვა.

კაცობრიობის ისტორიის მანძილზე მრავალი ბრძნული თქმა
 განდა, მრავალი აფორიზმი შეიქმნა. მათი ავტორები არიან ცხოვრე-
 ბის დიდი გამოცდილებისა და ღრმა ცოდნის მქონე ადამიანები. ეს
 ბრძნული აზრები ის ოქროს მარცვლებია, რომლებსაც ხალხი მუდამ
 ხაზად იჭერდა და კრებდა.
 მეთხველი ჩვენი ფურნალის ფურცლებზე სისტემატურად გა-
 ეცნობა ამ „ოქროს მარცვლებს“.

ი. აჩბატორი: არსებითი ნიშანი
 ეროვნებისა, მისი
 გული და სული-ენაა.

ნ. მრუდველი: შეადარე იმ ბავ-
 შუებს ის სწავლის
 წარმატება, რომლებიც ბევრს კითხუ-
 ლობენ, იმ ბავშუების სწავლის წარმა-
 ტებას, რომლებიც, გარდა სახელ-
 მძღვანელობის, არაფერს წიგნს არ
 იღებენ ხელში. თქვენ მეტად დიდ
 განსხვავებას ნახავთ წიგნიერებაში.

ბ. შინიძე: იცავი შეილი შენი
 სამ-ის უბოლსი,
 ღრმად შეიგრანე შენი კეპიროს მშო-
 ლი იმ მისთან. შეიღერად მიეცუა-
 რი მას. ამაგად დაუბრუნე, რაც
 მისგან მივიღა.

მეთხველი ბავშუები ეჩვენებან დამო-
 უცილებლად სწავლას წიგნიერებას,
 უტეთესად გაგნებას მათში, მათთვის
 საინტერესო კითხვებზე უახსისსი პოე-
 ნას. წიგნი არანაკლებ ესაჭიროება
 მოზარდ თათსს, ვიდრე სკოლა.

ლ. მარტოვი: სანამ ცოცხალი
 ხარ-ის წაუღე
 გამუდმებით. ნუ დაელოდები, რომ
 სიხურემ მოგიტანოს სიბრძნე.

ისწავლე, რაც
 შეიძლება ღრმად
 და ზედმიწევნით ევროპული ენე-
 ბი და სკით ევროპული მეცნიერე-
 ბა ხარბად და გაუმძაღრა... მარტამ
 ამახსნა არასდროს არ უნდა დი-
 ვიწყით, რომ ყოველი ევროპელი
 ჯერ საფუძვლიანად ითვისებს თავის
 მშობლიურს ენასა და მხოლოდ მას
 უკან შეუდგება ხოლმე ცხვირ ენის
 ცოდნის შეგნას.

ნ. სერაფიმი: ადამიანს ალამა-
 ზებს თავისი შო-
 მა, თავისი საქმეები, ის, რაც მან შექ-
 ნა, რაც აკავთა. შრომაში ვლინდება
 ადამიანის უნარი და ნიჭი, ადამიანის
 გენია, შრომაშია კაცობრიობის უცდა-
 ვება.

ბ. მრუდველი: უსარგებლო ცოდ-
 ნა არ არსებობს.

ბ. მრუდველი: უსარგებლო ცოდ-
 ნა არ არსებობს.

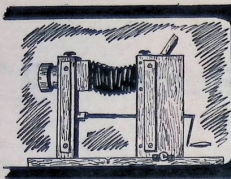
აქაი ბეკრაძე

1895 წლის 28 დეკემბერს, პარიზში, კაპუცინების ბულვარზე, „გრან-კაფეს“ წინ უამრავ ხალხს მოყვარა თავი. აღმნიშნები არაჩვეულებრივი სანახაობის მოწვევის უნდა გამხდარიყვნენ. ფოტომახალების ლონგელი ფაბრიკანტის, ანტუან ლიუმერის ორ ვაჟიველს — ლუისა და ოგიუსტს გადაეწყვიტათ საჯაროდ ტრეპენინათ ახალი გამოგონება, რომელ-

ში იყო პირველი კინოსენის დამსრქნი ვიამბობენ, რომ, ეგრანე დარბაზისაკენ მომავალი მატარებლის გამოჩენისთანავე მაყურებლები წამოვარდნენ და გარეთ გაცვიდნენ: ეგნათ, მატარებელი დარბაზში შემოიჭრა და ხალხს გასრტის ეშუქებოა. მაგრამ პირველ კინო-მაყურებელთა შორის იყვნენ აღმნიშნები, რომელნიც მათნეე მიხედნენ, რომ ისინი ახალი ხელოვნების დამბლების მოწმენი იყვნენ; რომ ხე-

კინომაგისტრის

ნახატები ზუბას შორისძიხისა

საც ისინი კინემატოგრაფს (ბერძნულად „კინემა“ მოძრაობის ნიშნავს, „გრანფო“ — ვერკ) უწოდებდნენ. „გრან-კაფეს“ სარდაფი ხალხით გაიფსო. სინათლე ჩაქრა და წინა კედელზე გაყრულ ფართო ზეწარზე უცნაური გამოსახულებანი ამოძრავდნენ. მძებნი ლიუმერები უჩვენებდნენ პირველ კინოსურათებს: „მეუშების გამოსვლა ფაბრიკიდან“, „მავშების საუზნე“ და „მატარებლის მოსვლა“. შთაბეჭდილება თავნებადამცე-

ლოვნების ისტორიაში 1895 წლის 28 დეკემბერს დაიწყო ახალი ერა, ერა კინოხელოვნებისა. ეგრძნეს ისიც, რომ კინემატოგრაფთა გახდებოდა გამაღიარების საუკეთესო საშუალება. პირველი კინოსენისის ერთ-ერთი დამსრქე უორე მეილისი, რომელიც შემდეგ მხატვრული კინემატოგრაფიის შემქმნელი გახდა, თავის მოგონებებში წერს: სენისის დამოუკრებისთანავე ვიხივე ზატონ ლიუმერის (მელიესი გულისხმობს გამოვლონებლების მამას ლიუმერის), მოეთუდა ჩემთვის ეს უცნაური აპარატი 10.000 ფრანკად (იმ დროისათვის ეს უზარმაზარი თანხა იყო). მაგრამ უარი მივიღე. მაშინ მზეულებ გრეველის დირექტორმა ტომასმა 20 000 ფრანკი შესთავაზა, ახალი ფოლიზტრეტრის დირექტორმა დადებანმა — 50.000 ფრანკი. მაგრამ ყველა თხოვნა ამაო აღმოჩნდა. ლიუმერმა ეშმაკურად გაიღმა და გვიასულა: ამ აპარატში დიდი საიდუმლოებია დამალული,

რომელსაც ვერავის ვერ გაეუმღაენებო. ჩვენ შინ აღტაცებული და გულნატკენიც დავხრუნდით, რადგან ყველანი კარვად ვგრძნობდით, გამაღიარების რა დაუშვრეტელ წყაროდ შეიძლებოდა ქცეულიყო კინემატოგრაფი. ასე რომ, დანადგების დღეს კინემატოგრაფიამ უმატრეველს უოკლესა უურადლება შიპკურო როგორც გამაღიარების წყარომ.

მაშინ ლიუმერების კინოაპარატი შეთხოვევით არ გაჩენილა. მის წინაპრებიც ყველა.

კინოს წინაპრების უმრავლესობა ბავშვის საამაშოებს უფრო მგავს,

დავარჯი

ვიდრე იმ რთულ აპარატებს, რომელთა საშუალებითაც დღეს ფილმების გადაღება და შემდეგ ჩვენება ხდება. ჩერ კიდევ შუა საუკუნეებში გამოიგონეს აპარატი, რომელსაც კამერა-ობსკურა (ხნელი ოთახი) უწოდეს. კამერა-ობსკურა უზარალო, ხნეული ყუთი იყო. მის ერთ-ერთ კონაქსა პატარა ნახტრეტი ქკონდა. თუ ამ ნახტრეტის წინ ძლიერ განათებულ სავანს დადგამდით, ყუთის შვიტონ, ნახტრეტის მოპირდაპირე კედელზე, მიიღებდით სავნის თავდაჯიჩა გამოსახულებას. რადგან ყუთის შვიტონ ცქტარა მოუხტრებელი იყო, კამერა-ობსკურა გააუშკობესეს იმით, რომ კედელი, რომელზეც გამოსახულებას დებულობდნენ, გააკეთეს გაქონილ ქაოლისიგან. ხმარობდნენ მქკრალ შუშასაც. გაქონილი ქაოლი და მქკრალი შუშა საშუალებას იძლეოდა გამოსახულება გარკვედას დაინახადეოფილემებისა მაყურებლების კრხხნერის ქაოლსნუტო ფერანაც ქკ-

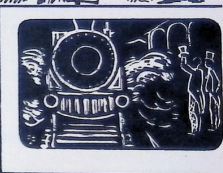
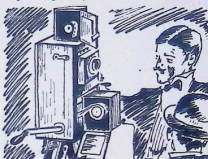

...სამდინე წლის შემდეგ შტამფე-
რის თანამემამულემ, არტელორის
კლდედგარმა ოლიცერმა უხუცესმა
პიუსელმა განახორციელა სტრობოს-
სის ფაზისასულებათა პროექტი
ეროვნ.

...ქონს გამოკონებისაგან მიზნულ
კაზმის განსაკუთრებული მნიშვნელო-
სა მისთვის ორი ფრანგის — ვადან-
დის ბიფერის, ნისფორ ნიესესსა
და მისი უან-მადელ დაგერ შორის
1885 წელს დადებულ ხელშეკრუ-
ლებას იხილი შეთანხმდნენ ერთად
ენებელი. და მართლაც, ამ ორი კა-
ციის ერთობლივმა მუშაობამ კაცობ-
რობის დაგერობითა ანუ, როგორც
დავს ვეძახით, ფოტოგრაფია შეს-
აინა დაგერობითა მთელი მსოფ-

...ლო ციხატა. ფოტოგრაფია შორის
ბოლოდ სან-ფრანცისკოელი მოქა-
ლეს ედუარდ მეიბრეის ცდებს
ქმნიდა კონსათვის სერიოზული
მნიშვნელობა. მეიბრემა ეს ცდები
მელონერ ლილენ სტენფორდის
ხელშეკრულების დასაქმავოფი.
დადებ წაიშოყო. სტენფორდი
ცხრობითი გატაცებული კაცი
აღუ ერჩხელ მეგობრებთან კამათი
მოუვდა. სტენფორდი ამტკიცებდა.

თავსა. კახინების წინ გააქუნეს ცხენი,
რომელსაც 12 აპარატი განუწყვეტ-
ლევ იღებდა. შემდეგ კახინებისა და
აპარატების რაოდენობა 24-მდე გა-
ზარდა. როგორც კი ცხენი ჭერნის
იწყებდა, აპარატები ავტომატურად
ჩაირთვებოდნენ. მეიბრემა ფოტო-
სურათების მთელი სერია მიიღო. ამ
სურათებმა დიდი ინტერესი გამოიწ-
ვია მხატვართა შორის. (სტენფორდმა
რომ სანამლეო მოგო, ეს უკვე აღი-
რავის ახსოვდა). ფრანგმა მხატვარმა
უან-ლუი მესონიემ განაცხადა, ფო-
ტოაპარატი ტყუისო: ფოტოზე გა-
მოსახტული ცხენის მოძრაობის ხა-
ზები აქადემიური მხატვრობის კანონ-
ების არ ემთხვევოდა, თანაც ხაზები
ულამაზო იყო. მაშინ გადოსწორი ფა-
რანი მოიტანეს და მეიბრეის სურა-
თების სერია ერთმანეთის მიყოფე-

და საკითხზე, რომლის შეწყველასაც
ე. პლატონ სთვლიდა წელი და საკუთარი
თვლების სისილუ შესწრაფი (ე. პლა-
ტონ ამ საკითხის შესწავლისას დაბ-
რანდა). ეს იყო პერსისტენტის
პრობლემა. ანუ იმის გამოკვლევა, თუ
ჩამდენ ხანს შეუძლია ადამიანის
თვალს შეინარჩუნოს დანახული სხე-
ლის გამოხატულება. ამ საკითხის შეე-
ნერებლმა დალაშქრებამ განსა და
კინემატოგრაფის გამოკონებისაგან
ამბიონს არის, აღბანი. ამ პერიოდ-
ებში კონს გამოკონებლად ეროვნულ
პლატოს თვლიან.

...რამ ჭენების ღრის არის მომენტი,
როცა ცხენი ბოლოდ ერთ ფეხს იყ-
რდნისო. მეგობრებმა არ დაუჩე-
რეს მისი სტენფორდმა დიდი სანამ-
ლეო დალო და მოაქერებებს აღუთ-
ქა, რომ დოკუმენტურად დაუდას-
ტურებდა თავის სიმართლეს. გამოი-
ძახეს მეიბრეი და სობოვეს. გამოი-
ღო ვაჩენებული ცხენის სურათი ისე,
რომ ფოტოაპარატს დაეებრა მომენ-
ტი როცა ცხენი ბოლოდ ერთ ფეხზე
დადგა 12 კამერა. მათში თითო-თითო
ფოტოაპარატი და ფოტოგრაფი მოა-

გონი

— საშუალოა, რომ რაფერის შემდეგ არაინ არ დანტერსებულა პალეოპათოლოგიით, — ჩაღაპარაჲ ვილაჲ ჩემს უკან ფრანგულად.

მივბრუნდი. ხელში შეიჭრა ერთი არც თუ ისე სასიამოვნო შესახედაობის მამაკაცი. ვერ გიღი მეგონა, მერე ვიფიქრე — მთხოვარი ხომ არ არის-მეთქი. ერთნიც და მეორენიც აქ, პირამიდების ახლომახლო, საცემოზე მეტნი იყვნენ. მისი ნათქვამი კარგად ვერ გავიგე და ვკითხე:

— რა არის პალეოპათოლოგია, ანდა ვინ არის რაფერი? — პალეოპათოლოგია მეცნიერებაა უძველესთა სწავათა შესახებ, რაფერი კი — შეიქმნეოდა ამ მეცნიერების. თუმცა მისი სათავე უფრო ადრე, იმ დროიდან იწყება, როცა პალეოპათოლოგიით დანტერსდა ქაირთული პრიფესორი ალან სმიტი.

მე გამეცინა: — რას არ მოგიგონებს ადამიანი... — დიახ. პალეოპათოლოგის ბეჭერი რამე უნდა აეხსნა. — რა, მგავლითაჲ — ვკითხე მე. — რა და, თუ, თუნდაც ის — დღემდე რატომ ვერაფერი მოუხერხეს ექიმებმა კიბოს!

უცნობი მაღალი იყო, სიფრთხან სახე ჰქონდა, ულახათოდ ახერგილ თავზე შავი თმა უბრწყინავდა. კაუჭა ცხვირი მის ორივე მხრიდან შეჭყუდილ სახეს რომელიღაც კრიტიკის იერს აძლევდა.

— კი მაგრამ... თქვენი აზრით, რატომ არ არის ვინმე დანტერსებულუ პალეოპათოლოგიით? — ვკითხე მე. — რთული მეცნიერებაა! მუშაზე დაკვირვების ავად-საყოფობა ნიშნების გარკვევა-აღმოჩენა არც ისე იოლი საქმეა. მხოლოდ დიდ სპეციალისტს თუ შესწევს ამის უნარი, რომელიც ერთდროულად იქნება კარგი ანატომიკი, ინჟინერი, ბიოლოგი და პალეონტოლოგიც. ერთი სიტყვით, ამ საქმეს ფრიალ განსწავლულმა ადამიანმა უნდა მოაკიდოს ხელი.

— მე მაინც ვერ ვხედავ კვების კიბოს პრობლემას და ამ უცნაურ მეცნიერებას შორის. ფრანგმა ჩაიღმა (მე იგი ფრანგად ჩავთვალე, რად-

...ეს დღე ისტორიაა. თუ ვერ გეგნება, ამ ისტორიას მოვიყვებო... ამ პასტრად.

გან ფრანგულად შესწინამავალ ლამაჯობდა. ხანდახან არაბულს შევაპარებდი, მაგრამ ფრანგულს ვერ ვეღუოდი. — ეს დღე ისტორიაა, თუ დრო გეგნებათ, ამ ისტორიას მოგიყვებით... თუ პასტრად. ახაჲ! საქმე თურმე პაისტრადშია. თუმცა ეს არც ისე მოსამეზრებელი იქნება. — გაიფიქრე მე.

ბით ეკიანზე აჩვენეს. მიიღეს გაქე-ნებულ ცხენის ცოცხალი მოძრაობა. ამან წარმოშვა სურვილი: ფოტოგრაფიის საშუალებით აღებედეათ არა უმძობარი ფიურებები, არამედ, მოძრაობაც. მეორე ამერიკელი, რომელიც 15-მეტრიაინ კინოფიფი გადაიღო და იგი მის მიერვე გამოგონებულ კინეტოსკოპით აჩვენა, ტომას ალვა ედისონი იყო.

კინეტოსკოპი ედისონმა 1891 წელს გამოაგონა. იგი წარმოადგენდა უფოს, რომლის სიმაღლაც ადამიანის სიმაღლის სამ მეოთხედს უდრიდა. უფოში ოკულუსით უნდა ხედავდით. კბილანების საშუალებით ტრიალებდა კინოფიფი, რომელიც

ელნათურით იყო განათებული. კბილანებს აბრუნებდა უფოს გარედან მიმაგრებული, ხელთი სატრიალებელი სახელური (მერე ატომატრმა სახელურმა შეცვალა იგი). კინეტოსკოპის უმთავრესი ნაკლი ის იყო, რომ იგი ინდივიდუალური ჩვენებისათვის იყო განკუთვნილი და საკაროდ სურათების ჩვენება არ შეეძლო.

შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ მხოლოდ აქ მოხსენიებულმა ადამიანებმა დადგეს დავაწი კინო-აპარატურის გამოგონებას. მაგრამ ყველა ამ გამოგონებულთა შორის, უპირატესობას მძებ დღემდის ჩვენს ანიმებენ. მათ შორის გამოგონებულ

კინემატოგრაფი თავს უფრიადა უფლა იმ პრინციპს, რომელიც მანამდე ცალკულად არსებობდა. ამათარ იგი გადაღებული კინოფიფების სწარო ჩვენების საშუალებას იძლეოდა და ერთიანდნდა როგორც ვადალდა ის სადემონსტრაციო აპარატს. ეს იყო აიღებდა კინოწარმოებას და უფრო ეფექტურს ხდიდა აპარატს გამოყენების. ლიუმინერების კინემატოგრაფია ერთი წლის მანძილზე შთელს მსოფლიოში გავრცელდა და კინო, როგორც ხელოვნება, საშუალოდ დადგინდრდა კაცობრიობის კულტურულ ცხოვრებაში.

საქართველო ქვეყნა

სახაბები
რედაქცია

საათს დაეხედე. ადგილობრივი დროით რვა საათია. საცა დაწვეება ეგვიპტური მწუხრი და მალე ჩამოდება კუბრიანი წყვი ღამე. მაგრამ სასტუმრო „შენ-პაუზი“ აქვდა შორს არ არის...

- მე დათანხმდი:
- ეთლიო. იწებეთ ათის პასტრი. მომყევიო.
- მეოდეთ ავერ იქ, პირამიდის დასავლეთ მხარეს, იქ კიდევ ერთ საათს იქნება დღის სინათლე. მე ვფიქრობ, ეს დრო გვეყოფა.
- ვიღარ პირამიდისთან მივიდლოდი, მან მკითხა:
 - ყოფილბართ ოლენშე პარისში?
 - არა, არ ვყოფილვარ.
 - ფრანგმა ღრმად ამოიოხრა:

— ახლა იქ ფაშისტები თარეშობენ. სწორედ მათ მოჰქვდა პროფესორი დეშლენი და ირენი...
 მე ფიქრმა წამოიღო. ომი იყო და მთელი ევროპა ფაშისტთა ფეხქვეშ მინდებდა. ათეულ ათასობით უშვირო აღმანიერ გარბოდა სამედიცინო მუშის, უცხო მიწაზე. ვინ იცის, იქნებ ამ კაცებს მიაღწია შობილობური ქალაქი. დიანებება ახლა აქ, უშვილეს ზეგება ნანგრევებში, და ლინტირისებულ აღმანიერ უვეება ათასნარი ახირებულ ამბებს, გასამრეყოლად ეს გროშებს ღებულობს ლეპანობისათვის. ვინ იცის, იქნებ ამ ისტორიებს თვითონ თანაგს, ან იქნებ...

— ჩამოვდეთ აქ აქ. — შიშითთა უცნობა.
ჩამოვყები და სწავალ ვაქცია.

2

— უმჯობესია, ამაგი დავაწვიოთ 194... წლის იმ დღიდან, როცა პარიზის ერთ-ერთ ვახუშთში ვინდა ასეთი ცნობა: „უხუცელ ღამით, ვიძის აღმოსავლური კულტურის მუზეუმში მოხდა ბოლშე და შეერთსმყოფელი რამ: ვიღაც უცხო შეიპარა დარბაზში, სადაც ინახება ეგვიპტური მუშეები, ვახსნა მხებულ დინსაფის მეორე შეფის — სახურას სარკოფაგი და წაიღო ფარაონის ბალახობრებულ ნეშტის ნაწილი“.

უცნობი წყითთ დაღებდა, მერე ჩემსკენ გადმოიხარა და ყურში მიჩურჩუდა:

- საღუმლოდ გეტყვით, რომ მთელ ამ უცნურ ისტორიასთან მე უშუალო კავშირი მაქვს. ამჟამინელი ფარაონის სარკოფაგი მე ვახსენი!
- ჩისთვის? — გამოვიცინა მე.
- ფარაონის ხერხეშის მალა მჭირდებოდა.

კინაღამ სიცილო წამსკდა. „ახლა მომიყვება სტანდარტულ დეტექტიურ ამბავს“... გავიფიქრე მე, თითქოს მიხვდაო ჩემს ფიქრს. უცნობმა სხაპასხუბით მომპარა:

— დღის გელისდროს არ იფიქროთ, რომ ვაძარცვის ან ქურდობის ძებნის ამბავს მოგაყვებით. ეს ზომ გულუბრყვილობა იქნებოდა ყური მივდეთ ბოლომდე და დარწმუნდებით, რომ ყველაფერი ეს არც ისე მოსაწყენია.

— მზად ვარ ბოლომდე გისინთო, მაგრამ მაინც ვერ გამოვია, რა შეუძია აქ კიბოს პრობლემა და სხვა მისთანები?

— თქვენ ერთ რამეში დარწმუნებული იყავით, — მე ბოროტმოქმედი არა ვარ. ბოროტმოქმედი ახლა პარიზის ქუჩებში დაძრწია, ილუქმებიანი რესტორან კაფეებში, ანიაგებენ ხალხს სისხლთან და ოღლით მოინაგარს მე იყო, როგორც ხედავთ აქ, აქ...

წუთიერი დუმილის შემდეგ განაგაძრა: — მე მოგაყვებით ფრანგ აღმანიერზე, რომლებიც შეეცადნენ ოკუპაციის დროს როგორმე აღმარებოლდნენ თვითნას საფრანგო სამშობლოს — საფრანგეთს.

პირველი და უმთავრესი, ვისზედაც მინდა მოგითხროთ, ეს არის მორის დეშლენი. მეტრსწენული — მიუხედავად იმისა, რომ დეშლენი ცოტა დასწენული პიროვნება იყო, საფრანგეთმა მისი სახით გამოიჩინელი მეცნიერი და მახუნერები პატივითად დაჰყარა.

ომამდე დეშლენი სორბონის უნივერსიტეტის პროფესორი იყო. იგი მეცნიერთა იმ ჯგუფს ეკუთვნოდა, რომლებსაც ყველაფერი აინტერესებდა ამ ქვეყანაზე. ვერ ურიგდებოდა მეცნიერების დაყოფას სხვადასხვა დარგებად, — მათემატიკაზე, ფიზიკაზე, ბიოლოგიაზე, სოციოლოგიაზე, მედიცინაზე. თვის ლექციებში მუდამ იმყოფებოდა, რომ ჩვენ ვცხოვრობთ ერთთან სამყაროში, სამყაროს შეცნობის ზელონები დანაწევრება კი კარგს არაფერს ლაპარაკობს აღმანიერ ვიწების სიღიაღებო. და თუ დღემდე ეს ასეა, მხოლოდ იმიტომ, რომ გერჩეობით არ დაბადებულა მეცნიერების ყველა დარგში ღრმად განსწავლული გენიოსიო.

ომი რომ დაიწყო, დეშლენი მოხალსედა წავიდა ფრანტზე. უბრალო საინტერბა ისურვა, თუმცა ბოლო დროს უნივერსიტეტში კრისტალოგრაფიის კურსს კითხულობდა და, რატომღაც, ეგვიპტოლოგიას სწავლობდა დაბეჭოთობით.

ვიღერ პროფესორ დეშლენს დაეუბრუნდებოდე, მინდა გავაცნოთ საყურაი თვით. შესაძლოა, ჩემს სახელით თქვენთვის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს! მაგრამ მაინც გეტყვით: მეცნიერებასთან მეც მაქვს რაღაც კავშირი. ცოტა რამ მეც ვამეგება ორგანული ქიმიის დარგში. დეშლენი მე უნივერსიტეტში გავიცნო. ფილად ლა-ნათლებული კაცი იყო. სიამოვნებით ვისმინელი მის ლექციებს, ამ ლექციებში წამოყენა დეშლენმა იდეა, რომელიც შემდგომში მრავალს სწავლულს გავხარია.

ღამს, იმას მოგახსენებდით, — დაიწყო თუ არა ომი, დეშლენმა მიატოვა უნივერსიტეტი და მოხალსედა წავიდა არმიოში. მე უნემაფურის სამოვლად პარიზის ერთ-ერთ აფთაოში მოვიწყე. აქ გავიცანი აფთაოქის თანამშრომელი ქალი ირენ ბეიე, რომელიც მალე ჩემი მე-

ულელ გახდა. ღუმულის შესახებ აღარფერი მესმოდა.

1941 წლის ბოლოს, მის შემდეგ, რაც გერმანელებმა საფრანგეთის თითქმის ნახევარი დაიკავეს, ერთი ჩემი ძველი მეგობრის ბარათი მივიღე. ბარათში იგი, სხვათაშორის, წერდა: „ჩვენმა ღუმულმა ძალზე დიდი კარიერა გაიყვანა, საველე ჰოსპიტლის მთავარი ქირურგი გახდა. არ ვიცი, მრავალმხრივ ნიჭთაგან რომელი მათგანს უნდა უმაღლესდ დემუნი ამს. ერთი რამ ღრიალ საყურადღებოა: გერმანელებმა დემულის ხელში ჩაგდება მოინდომეს; ამბობენ, ჭრილობათა მეურნელობის რაღაც საბრუნავ საშუალება აღმოაჩინა...“

ამის შემდეგ თავზე მერბა ვიარა. ერთხელ ავთიაში კოჭლბონი შემოღებულა ვიღაც ორთაველა, თავიარდაბანდული ახმახი და რეცეპტი გამოიჭროდა. ჩემს გარკვებას სულგარი არ ჰქონდა, როცა წამლის ლაინერი დასახელების ნაცვალა, რეცეპტში წავიკითხე ნაცობი ხელით დაწერილი სტრიქონები: „ხვალ, საღამოს შვიდ საათზე, ეს კაცი შეგახდებათ წმინდა მალუნის საყდრის შესასვლელში და მოგაკილებთ ჩემთან. თქვენ მე მჭირდებით. მ. დ.“ ამას ღუმული მწერდა!

მეორე საღამოს, დამინულ ადგალას, მოუდგენლად გველიდ წერილის მომტან ახლავარდს. მალე ისიც გამოჩნდა და მინიშნა — მომყვივო.

გზა გაგრძელდა. მივიღიოდი ჩრდილო-აღმოსავლეთით. ერთი საათის შემდეგ მოგხვდით ბნელ უბანში, სადაც არასოდეს არ ყვოვიღვარ. ერთ ვიწრო, ჩალაგებულ ქუჩაში რომ გვედით, ჩემმა გამყოლმა მხიბდათ თქვა: — ეს არის პარაიღისის ქუჩა!

მე ამ ქუჩის სახელი არაფერს არ მეუბნებოდა. შევედით რომელიღაც თაღქვეშ და გავხვიეთ მარჯვნივ. შუა ეზოში იდგა ორსართულიანი სახლი.

პროფესორი ღუმული ცივად შემხვდა, ენთუზიაზმისა და აღფრთოვანების გარეშე. ასე ხვდებოდა იგი მასთან საგამოცდოდ მისულ სტუდენტებს. დაწვეო, — მანიშნა ხელის მოძრაობით; მე როგორაც შევეცი და ვერ გებე-დვდი ხმის ამოღებას.

ღუმული ღუმულმა დაარღვია.

— იციო თუ არა თქვენ, ყმაწვილო, რომ ჩვენ კრისტალების საშეაროში ვცხოვრობთ? აჲ იციო?

მე მხრები ავიჩეხე და უნებლიეთ ჩავიღიე. ეს ხომ სორბონის წყნარ დღეებში ლაბარკს ჰგავდა!

— საშეაროს შესახებ მხოლოდ სავეცი და სადავო რწმენით თუ ვიტყვით ასე, პროფესორი! დიახ, კემწარიტად, კრისტალოერი წარმოაჩენებები ბუნებაში უხვდაა, — ვუბასუხე მე.

— უხვად და ყველგან! — შეაკრად თქვა პროფესორმა. ირგვლე მიმოვიხილე, მინდოდა დამეჩანა რაღაც საგანი, რომელსაც კრისტალოერი ბუნება ეწენებოდა... მგავიდა, სკამები, წიგნის კაბადა, წიგნები, ტყავის სავარძელი, მიწები ფანჯრებში... არც ერთ მათგანს, ჩემი აზრით, სავთო არაფერი არ ჰქონდა კრისტალობთან.

— კარგად ვერ მიგხვდი, პროფესორი, ერთი თქმა გნებავთ. მაგრამ, თუ კრისტალებში თქვენ რუსისებობით იმას, რაც...

— კრისტალებში, ჩემო კარო, მე ვფულისხმობ იმას, რასაც უნდა ვგულისხმობდე. კრისტალი — სივრცეში არსებული მოწესრიგებულ მატერიაა და სხვა არაფერიო ვგუიციო. მეუცნაურა გამოითქმა: „მოწესრიგებული მატერია“. ვიცოდი, რომ არსებობდა მატერია პერიოდულად განებოადი სტრუქტურით, მაგრამ ეს სულ

სხვა რამაა. როცა საქმე გვექვს, მაგალითად, ქვამარილის კრისტალიან, ვიციო, რომ მასში შეკერი პერიოდული თანმიმდევრობით ნატრუმის იონებს ენაცვლება ქლორის იონები.

— თქვენი განსაზღვრება ერთობ ზოგავია, მისგან რომე დასკვნების გამოტანა ძალიან ძნელი საქმეა, — ვცადე შეეპაიება.

— რაო? თქვენი ჭეუთი, ეს კრისტალია თუ არა? — იკითხა მან და მუშტში მავიდას დაარტყა.

— რა თქმა უნდა — არა! — არც კი დავფიქრებულვარი, ისე ვუბასუხე მე.

— არა ხომ? — ისევ იკითხა მან და მუშტები მავიდაზე დააბრავუნა, — იციო თუ, მე თვენე უფრო სსხრიანი კაცი მეგონეთ.

— თუ მხედვლობაში ვაქეთ მასალა, რომლისგანაც გაკეთებულა ეს მავიდა, რა თქმა უნდა, იგი არ არის კრისტალი, თუმცა... — ენა დამებდა მე.

— რა თქმა უნდა? — ჩამეკითხა ღუმული და მშობიას-ლოვდა.

— თმეცა იგი რაღაცით ჩამოჰგავს კრისტალს, — ამოვიღულულდე მე. ვგრძნობდი, რომ უცერად გაჩენილი აზრის ხეირიანად გამოთქმის თავი აღარ მქონდა.

...ვარჩე ჩვენ ვინს მივიკიდლო, პროფესორმა
ღუმულმა საწერი მავიღის უქრად ვუვიღებულე
ფორცელი ამოღო...

— აბაა! — სიხარულით წამოიძახა მან, — კარგი, ძალიან კარგი! ერთი მიზნობით, გეთაყვა, რითა ჰგავს ეს ფიციარი კრისტალს? — და თვითონვე უბასუხა თავის კითხვას, — იმით ჰგავს, რომ იგი შედგება ბოკუციებისგან, რომლებიც თავის მხრივ წარმოადგენენ არა

შეთხვევის, არამედ მოვლუების მოწესრიგებულ
ჯაქს, — ეს არის არაპერიოდული ანუ აპერიოდული
კრისტალი. ვინ მოჩხბა, რომ კრისტალები უფოდ პე-
რიოდული სტრუქტურისაა არიან?

— ეს თვით განმარტებიდან გამოდის, — ჩავიღვღულ-
ლე მე.

— ეშმაკსაც წაუღია ყოველგვარი განმარტებანი და
განსაზღვრებანი! განსაზღვრებებს ვიგონებთ ჩვენ, ბღ-
ნებას კი მასთან არაფერი ვსაქვება, თუ რომელიმე გან-
საზღვრა საესკებით არ გამოხატავს საგნის შინაგან არსს,
რაც უფრო ჩქარა დავიგონებთ მას — მით უკეთესი.

— არ შესისი, პროფესორო, მთელი ამ საუბრის აზრი.
განა იმითმ დაშიძახეთ, რომ ამისნაო: რა არის კრის-
ტალი? თქვენ ხომ შეწრდით, — შერადებთ და, ამა,
მოვედი — თქვენი ხმალი, ჩემი კისერი.

— ჩინებუღია თქვენი მე ძალიან შერადებით, უნდა
დამხმართო სრულიად ახალი კრისტალების მიღებამი.

დემუნის ამ გადწყვეტილებამ გამოაცა. ერთენელი
უხედურების დროს გაწყვეტილი მეცნიერებით ასეთი
გატაცება, ცოტა არ იყოს. ცხვენარად მეჩვენა. ფეხზე
წამოვდებო და გულსტეტილით ამოვიძახე:

— როგორ უფრობთ, — სინდისი არ შეგეფუხებეს,

ასეთი ორიგინალური ფანდით რომ გავგეკეთე სინამდვი-
ლეს?

— არა, ოდნავადაც არ შეგეფუხებეს! პირიქით. მაღ
თქვენ დარწმუნდებით, რომ იმას, რის გაცეთებასაც მე
ვაპირებ, უღედისი შინშენლობა აქვს საფრთხეთისათა-
ვის.

დემუნმა მოკლედ გამაცნო თავისი გეგმა: მისი ბინა
ვალაგეცვა ლაბორატორიად. მე და ეყოლი (ასე ერქვა
ჩემს მეგობარს, რომელმაც დემუნთან მიმიყვანა), პრი-
ფესორის თანამშრომლები ვიქირებთ. ჩემი ცოლი დაღ-
ვეხმარება, როგორც ლაბორანტი. იგი ჩვენი ცალასალო-
ნიც იქნება. რაც მთავარია, ვივით მეშუაობას შევეუღდე-
ბოდით, უნდა გვეშინა გრეპტივები.

3

— თავი ხომ არ მოგაწყენით ამდენი ლაპარაკით? —
მკითხა ფრანგმა.—მაშინ მე გინვავარბობ. მე და ჩემი
მეუღლე რამდენიმე დღის შემდეგ გადავებარდით პარა-
ღისში უკანზე, ერთ პირქუშ, მოქურთხებულ სახაში.
დემუნის ერთი სართული მაღლა ცხოვრობდა. ჩვენი
ხმახმებავი ორ ოთახში მოვათავსეთ, რის შემდეგაც
ეყოლი პროფესორთან აგვიძღვა.

აშერად პროფესორი გულლიად შეგვეხდა.. მისი შა-
ვი თვალში ისე ბრწყინებდნენ, გვეგონებოდათ, საცაა
ნაპერწყლეს გაპყიანად.

— ჰოოო.. კარგი და პატოსანი. ახლა ჩვენ მოვიწ-
ვევთ გენერალურ თათბირს და შევიმუშავებთ მოქმე-
დების გეგმას. ჰო, მართლა, ირენ, — მიმართა მან ჩემს
ცოლს, — აფთიაში ხომ ყველაფერი გვაქვს?

— ყველაფერი, გარდა სულდამიღური წამლებისა, —
უბასუხა ირენმა.

— არა უნავს, ჟერ არ დაგეკრდება. ამინოშავები ან
მათი შემცველი გვაქვს? ცისტინი? გლობულინი?

— გვაქვს!

— ჩინებუღია ახლა ვთხოვთ, შემობრძანდეთ ჩემს
კაბინეტში.

შევედი. დავსვლით. პროფესორმა იხმო ეყოლი და
უთარა:

— ამა, დამკლავე მარჯვენა ხელი.

ეყოლმა უხერხულად გაიღმა და სახელი იდაყვა-
დგ დაიმკლავა.

მე და ირენი მივუხლოვდით.

— ამა, ყურადღებით დაავიკრდით მკლავს იდაყვე-
მით! — მრავალნიშნულგვად გვითხრა პროფესორმა.

დავაკირდით. მკლავი იყო და მეტი არაფერი. ჩვენს
სახებზე რომ ვერაფერი ამოვიტოხა, პროფესორმა
ეყოლს უბრძანა, ფანჯარასთან მიმდგარიყო.

სინათლემ იმატა და... ჰოი, საოცრებაც ეყოლს იდაყ-
ვემით მკლავი დაფარული ჰქონდა ხშირი, შავი ხალ-
ნიო, იდაყვემით კი ბალნის ნატამალიც არ ეტყობო-
და. განსხვავება იყო ავრეთვე კანშიც: მკლავის ერთ ნა-
ხევარზე უხეში და მუქი კანი ჰქონდა, ხოლო მეორე
ნახევარზე — ჩილი და ლაფერი.

— მკლავის ერთი ნახევარი უფრო ახალგაზრდაა,
ვიღრე მეორე, — თქვა გოაცებულმა ირენმა.

— საესკებით სწორია, — თქვა პროფესორმა,—იდაყ-
ვემითა ნაწილი სამოივდ თვისაა, ხოლო ამ ახალგაზ-
რდას, თუ არ ვცდები, ოცდაცხრა წელი უსრულდება.
გოაცებულნი შევეურებდით პროფესორს.

აქვე უნდა გითხრათ ზოგიერთი უბრალო კემშირტი-
ბა, რომლებიც თითქმის ყველასათვის ნათელია, მაგრამ,
არმოდებენ, სამუშაოდ, აგრძობულად ჯერ არვიან
დაწყობენ.

თქვენ, რაღა თქმა უნდა, იცით, რა არის ექსპლანტა-
ცია, ანუ ქსოვილითა ელექტრისა, აიღებთ ცოცხალი კანის
მაწია ნაწერს და მოათესებთ საზრდიან სიხარულით. თუ
მასაზრდებელი ნივთიერებანი და ვანადილი საკმარისია,
აგრძობენ უზრუნველყოფილია ნივთიერებთა ნორმა-
ლური ცვლა, ცოცხალი კანის უჩრდებულ მრავლებიანი
ოჯახების გარეშეც კი.

მოგაზრებთ სხვა მაგალითებსაც. ზოგიერთ ცოცხალ
ორგანიზმს თვისება აქვს — აღდგინოს დაზარალებული
ნაწილი. ამა რეგენერაცია ჰქვია. აღმოაჩინა ლეილის ნა-
წილი რომ ამოვარდა, იგი შეიძლება მთლიანად ან ნა-
წილის ერთეულად აღდგეს. ეს არც ისე გასაკვირა. რეგოლანის
ქილის ერთი მესამედი ნაწილი, ვიშრობა: ნაწილი, ი,
სათანად საზრდობის შემდეგ მთლიან ჰქონდ იქცევა.
მთლიან ან ნაწილობრივ რეგენერაციის თვისება სხვა
ორგანიზმებსაც აქვთ...

ირენა უცხედ აღტაცებით წამობძახს:
— როგორც ჩანს, პროფესორო, თქვენ აღმოაჩინეთ
აღმოაჩინა ამპტერიბული კიდეტების სათანადო, მა-
საზრდებელ ამაზანნი მოთავსების გზით მათი აღდ-
გენის საშუალება, არა?
— ღიას! — თქვა დემონმა და გაიღიმა.
— თოკს ამ გზით აღდგინეთ ძვლავი?
— ღიას!

— ეს ხომ რეგოლაცია და აღდგენის ქირურგიაში: ან
შესაძლოა, მეცნიერების ამ დარგს აღდგენითი ბიოქი-
მია ეწოდებოდეს. ასეა თუ ისე — ეს ხომ რეგოლაცია —
წამოვარდაც მე.

— არა, ეს ჯერ კიდევ არ არის რეგოლაცია, ეს ნახე-
რ-დარეგოლაცია, რეგოლაცია — იქნება!
ჩვენი გავოცდით და ვერ გადავივო. ჩას ირნა ჩემო-
და მედციანში რეგოლაცია, თუ არა ამპტერიბული
კიდეტების აღდგენას!

— ახლა გადავდვივარ მთავარ საკითხზე — საფრანგე-
თის წინაშე ჩვენი პატრიოტული ვალის შესახებ, — თქვა
დემონმა და წამოღდა.

სამედიცინო საუბრიდან საყვარელი სამშობლოს ბედის
საკითხზე ასე უცეკამა გადასვლა ჩვენზე ძლიერი შთა-
ბეჭდილება მოახდინა.

— ვიფიქრობ, თქვენთან არ დამპირდება იმზე ლაპარაკი,
ჩარბო ვასპირშია ამჟამად საფრანგეთში! თქვენ ეს
კარგად იცით, თომცა ჩვენ, მე და თქვენ, ეს თქვენზე
კარგად იცით. რადგან ფრანგულ ვიყავით, უფრო სწო-
რად — ისეთ ადგილებში, რომლებსაც ფრანგი პაო-
ბითად შეიძლება უწოდოს კაცმა. ჩვენი ამოცანაა —
დავუხმაროთ იმით, ვინც ვანაგრძობს ბრძოლას. ჩვენ
მათ დავუხმარებთ იარაღის შექმნაში. მათ ამისათვის
სჭირდებათ ფული, ბევრი ფული.

— თქვენ წინამდებლობის მოძრაობა გაქვთ მსდღე-
ლობაში?
— ღიას!

— მთავრად ალყირში ხომ არსებობს ამ მოძრაობის
შტაბი? ეს შტაბი ხალხს ეხმარება.

დემონმა მშობლი შეიკონხნა.

— მი კარგად ვიცო, ეს რა შუილი დახმარებაცაა! —
ბრალდავადებთ, რაღაც ქვალადები, მილოცვები, ჩამ-
დნენი ასეთი ძველთაძველი, მოხარული რა კარბინე-

ბი... მეტია საჭირო, მეტი! მე ზოგჯერ ვფიქრობ, რომ იქ,
ალყირში, ეშინათ კიდევ სერიოზული დახმარება აღ-
მოქრინონ ჩვენს პატრიზანებს.

— სად გინდათ იმითი ამდენი ფული? — დავინ-
ტერესდი მე, თუმცა კარგად არც კი ვიყავი გარკვეული,
რის შესახებ იყო ლაპარაკი.

— ეგვიპტეში, — თავი აწვია და ისე თქვა დემონმა:
ამის გავლენა და ჩვენი ფეხზე წამოყენება ერთი იყო.
— სა-ა-აად!

— ეგვიპტეში, სოფელ აბუსირში, ქაირის სამხრე-
თით, ასი ეგვიპტეტი დახმარებოთ.
ვიღებ ჩვენ გონს მოვიკრფდით, პროფესორმა დემ-
ონმა საწერი მაგადის უკრიდან გაყვითლებული ფურ-
ცელი ამოიღო.

— არ ვიცო, თქვენთვის არის თუ არა ცნობილი, რომ
მე ომადე კიბოს პრობლემასზე ვმუშაობდი. დავინტერეს-
დი რაფორის მეცნიერული შეხედულებებით, რომლებიც
1918-1923 წლებში გამოთქვა მან. ის წერდა, რომ კიბო-
თი დაავადების ბუნების გასარკვევად საჭიროა დადგინ-
დეს. — რამდენი ხანია არსებობს ეს ავადმყოფობა დე-
დამიწაზე. მან შეისწავლა უძველეს ცხოველთა ნეშტები,
ავრთვე ეგვიპტური მუმები და დასკვნა: ძველ ეგვიპ-
ტელებში ეს ავადმყოფობა არ ყოფილა გავრცელებული.
მე გადავიწყობ დამედან — რამდენად სიცოცხლისუნა-
რისანი და ვამდგინე არაიან უჩრდებუ და შეუძ-
ლიათ თუ არა სიმსივნეთა ძველსაველ უჩრდებულს — და-
სწებოვნად ცოცხალი, განსაზრვანაში.

კარგა ხანს ვიქეზი ცნობას იმის შესახებ, გარდაიცვა-
ლა თუ არა რომელიმე ეგვიპტელი ფარისაო კიბოთი. შე-
ნდა წარამდგინე დამთავრდა: კიბოს მუზეუმში, მუზეუ მუ-
ხურას მუდის წინ გამოკრულ თანხ ფულზე ვერხა, რომ
სხენეულში მუზეუ გამოთავიდა უქნაფიო ავადმყოფო-
ბით. მან მკერულ და მუხლ-სოავებზე ელა — ფერი სისხ-
ლისა!

— ჩას უნდა ნიშნავდეს ეს „ფერი სისხლისა“ — ვი-
კითხე მე.

— იცო! — ქუმალ თქვა დემონმა. — მე ამაში და-
გრწმუნდი, როცა ეს მუშია მუზეუმში გავსინჯე. სიმსი-
ვის სისხლის ელფერი დაპყრავდა.

— მი მთარბ, რა კავშირშია ყოველივე ამასთან იარა-
ღის შექმნა?

დემონს ჩაეცინა:

— მოითხოვთ, მოითხოვთ! იმ წარწერაში ნათქვამია,
რომ სიკვდილის წინ სასურამ ბრძანა: დემტრ რასთვის
აუტაცებელი იქონ და მჭირსათი თვლები შეეწერათ. ეს
განძი საუღმოდ იქნა ჩამდღეული.

— მეც რა ვაბოვა აქედან, — თქვა ირენა, — მას
შემდეგ ხომ რამდენიმე ათასწლეული გავიდა, მსხეობა-
ლად მათ რამდენი განძის პოვნაზე ფიქროც კი უხედებოდა.

— მე მგერა, რომ განძს მიწაში არ ჩაუფლავთ. ჩვენ
შეგვიძლია დავაწმუნდეთ ამაში.

— დავაწმუნდეთ? როგორ? — მე უკვე ვაგვიყვანს
ცოტადა მაკვდა. — საიდან ვაგვიოთ, ვინ გვეტყვის?

— გვეტყვის მეფე სახურა, — თქვა დემონმა და ფან-
ქარასთან მიღდა.

ოთახში რომ მოულოდნელად ნაღმი გამყვარდითი ან
ჭერი მეტეორის ჩამოქცევა — ისე არ გაავიწყობოდა,
როგორც დემონს ნათქვამმა სიტყვებმა გააკვირა. მე
და ირენა მათი მთავრების შეხედვით და მიხედვით, რომ ორ-

ივს ერთი და იგივე
აზრთ გაგვიჩინდა: „ღმ-
რის თეში მთლად
დალაგებულად ვერა
აქვს საქმე“. ეგ იყო—
ყოლი ხმას არ იღებდა
და აღფრთოვანებული
თვალებით შეჰყურებ-
და თავის მსხველს.

ჩვენ რაღაცას ვაურკვევლად ვებუტბუტებდით. ღმ-
რის ცრთ ხანს ვეუუერა, გვიმინა და მერე განაგრძო:
— ჩემო კეთილო მეგობრებო, ეს პარადოქსი როლია
მერა, თქვე საქმეში ხანდელი აღმინებო ხართ, კა-
რგად გესმით, რასაც ვეუბნებით. ჩვენ ახლა ვგვირდება
ფარაონ სახურას სხედლის თუნდაც ერთი უჯრედი, და-
ნარჩენი ჩემზე იყო.

— ფარაონი ხომ ოცდაათ საუკუნეზე მეტ ხანს იწვა
მიწაში! ვისთვის არ არის ცნობილი, რომ მიწაში ორ-
განულ ნივთიერებებათა ხარწნა ოც წელზე მეტს არ გრძელ-
დება?!

— ეს არავინ არ იცის. ბოლოდროინდელმა არტეო-
ლოგებმა გათხრებმა გვიჩვენეს, რომ ფარაონის სამარ-
ხში ნაპოვნმა პურის მარცვებმა მშვენიერად იხარა, თუ-
ნცა თესლი მიწაში რამდენიმე ათასეულ წელწადს ვე-
და. სიცოცხლე უფრო უწყვეტია და გამძლეა, ვიდრე
ჩვენ ვფიქრობთ. საქმე ის არის, რომ სახურას ვეპი ბა-
ნაძიგებული იყო და დამარხეს ჭვის კუბოში, ჭვიშოვან
ნიადაგი, სხელ, უწყლო ადგილს. მე ვერ დაიჯერებ.
რომ ფარაონის სამარხში ღვედზე არ შემინახულიყოს
ათასწობით მთელმხარე თუნდაც ერთი ცოცხალი უჯ-
რედი. ვქმარბინეტისათვის მე გვირდება ფარაონის ნე-
შტის ერთი მგალი. დიახ — ერთი ძვლი!

4

— გამოს მუხუდში მე მივედი ორმოცდაერთი წლის
შემოღვამაზე. — განაგრძობდა თბრბას უცნობი, —
ქ სრული სიწყნარე სუფევდა. შემოღვამის წვიმიანი სა-
ლაო იყო და მუხუდშის დარბაზებში გამეფებულ მყუ-
დროებას თითო-ორილა დამთვლიერებლის ფეხის ხმა
თუ არღვევდა. მე დრო ვიხლეთ, შეუშინებულდ ამოვე-
ფარე ერთ-ერთი ქანდაკებას და ასე ვიღებე, ვიდრე დარ-
ბაზლან უყვლანი არ გავიღდენ. მეცარემ დარბაზები მოხუ-
რა. დამით აღვილად შევავლე მინის კარი, რომლის მიღმაც
მუშია ინახებოდა და ბასრი დანთა და პაწია ხერხით მო-
პაქური მალა ფარაონის ხერხემალს.

გათენდა. გააღეს კარები. მე ხალხში გავიერი და შე-
უშინებულად გარეთ გამოვიპარე.
ღლით აღმინებო სულ სხვაგვარად აზროვნებენ, ეი-
ღრე ღამით, — გვინოა, რაღაც დიად აზრს ჩაავლე ხელი,
გათენდება და, შინი ნახარვეი სსაცოლო ვიჩვენება. ასე
მეამბარბაოა მეც, როცა მივაბიჯებდი პარიზის ქუჩებში და
ჭობით ფარაონის ძვლი მიმჭონდა. მეღიმებოდა. გამე-

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

...მი დრო ვიხლეთ. შეუშინებულად ამოვეფარე
ერთ-ერთი ქანდაკებას...

ულენი გაოცებით შემომყურებდნენ. რა იცოდნენ მათ,
რომ ამ უაღვილო ღიმილის მიზეზი იყო ეგვიპტელი ფა-
რაონი, რომელიც მე ჭიბში მყავდა და, რომელსაც თა-
ვისი სიზღადრით ფასდაუდებელ დანახარება უნდა აღ-
მოეჩინა საფრანგეთის წინააღმდეგობის მოძრაობისათ-
ვის. ამაზე უცნაური განა რამე იქნება? მივაბიჯებდი პა-
რადიზის ქუჩაზე და გულში მეცინებოდა იმ ნაბოღვარ
იღვაზე, რომლის ავტორი პროფესორი დემულენი იყო.
მისი დასკვნები აქამდე სარწმუნოდ მეჩვენებოდა. მაგ-
რამ ახლა, როცა ჭიბში მაქვს ის, რისგანაც ჩვენ ვვიქ-
რობთ ეგვიპტელი ფარაონის ვაიცოცხლებას, თავს ველარ
ვიკავებ და მეცინება.

დემულენის კაბინეტში მოუთმენლად მელოდნენ. ირ-
ენი კისრზე მომეხვია და ცრემლები წასყდა. ის თურბე
მთელი ღამე ჩემზე ფიქრობდა და შიშობდა. — ვაითუ
ჩემს ქმარს რაიმე უტლი შეემთხვასო.

გულგრილად მივაგდე მაგივარე ტოპრაკი, რომელ-
სიც ფარაონის ნალა იღო და ჩამოეფეტი.

— აი, თქვენი ძღვენი საფრანგეთისთვის. პროფესო-
რო! იმეღია, აქედან ერთს კი არა, ათ ფარაონს გავაიცო-
ხლებო, — ცოტა არ იყოს, ირონიულად ვთქვი მე.

არლის იხის იძრე

ექო—შერის ტალღათა არცთავა. თუ ხმის ანრკლავი კლდე ამ კედელი ჩვენგან ოცდაათ მეტრზე ახლოსა, ექო არ წარმო-შობა.

შინაზე რენზე არის ადგილი, სადა ექო სიტყვას ოცდერ იმეორებს. საფრანგო-ში, ვერდონან, დავს ერთმანეთისაგან სამო-ცი მეტრით დაშორებული ორი კოშკი, თუ მათ შუა დადგები, სიტყვას გამოძახალ თარამგერტ ვიკოგებს. იტალიაში, სიმონეტ-ის ციხე-სიმაგრესთან, რეველერის მხას ექო თითქმის ორმოცდაათჯერ იმეორებს.

ჩამძალი ვულკანის შიკითხვა

ფუძიაშ—თამონის მშვენივ და სიამა-ვე—კატატროვის წინაშე დგას. ამ შიამე გამოდგებული მეწერებია. ცოტა ხანც დე, როგორც ერთმა ვერანლისტმა თქვა, ფუ-ძიაშ „იხერის ვადიორის მამბერულ კხლას დავმხავებსა“. ეს კი ოპოპიას დიდ ზნაულ მოუტანს: ფუძიაშ მრავალ ტუ-რისტს იზიდავს მხოლოდის უფლა კუხიშ-დან, რითაც საკმაო შემოსავალ აძლევს თავის ქვეყანას.

მისთვის, რომ ამ ჩამქალ ვულკანს პირველადი ხაზე შეუნახინდეს, ტოკოს უნდვინებატის პროფესორმა ცუკო იაკოუ-კი საინტერესო პროექტი შეამართა მწერ-ელის ზუდა ნაწლებას გამაგრებად-პროფესორის აზრით, გაზარული ადგილები უნდა დაღუბაჰეს განაყოგრებული „ქვის წიხითი“.

ვიხეოვი ტელევიზორი

ამას წინათ, მონტე-კარლოში ტელევიზო-რიო გადასცემდნენ ლექციას ჰანპოზე. ამას-თან აჩვენებდნენ, თუ როგორ ჰდება ჰიპ-ნოზით აღამანის დაძინება. ლექციას დამ-თარბებთან ნახევარი საათის შეზღვე ტელე-ტელედაში დარეკა ერთმა ქალმა და იხი-ლა, დაუფრებულე ვაგუჯანამ მას სახლში ჰიპნოზიორიო. თურჩე ქმარს, ლექციის მო-სტენისას, ჰიპნოზიორის შეავიწიბო ჩაუ-ძინია და ქალმა იგი ვერაფერი ვერ გაუ-ვიდა.

== სპიკეტი ==

ს. კავთარაძე—უცნობი დედამატი (მო-გონება) 2
 ზ. ავირაგბია—ზმა კოსმოსიდან (წერა-ბიორი) 4
 ზ. ბენიკაბორტუსს აგრეთის მე ამ-შომს (წერილი) 6
 ჟ. ჭერხანტო—პატარა იტალიელის ნამ-დელი სახელი (ნაწევრები მოგონებ-ებიდან) 8
 ცხაკაძე იტალი 10
 ზ. სასაჩიძე—ძველი მისამართი (მოთ-ხრობა) 11
 ვ. ნელაძე—სამშობლო (ლექსი) 11
 კირკიტა კაკლები 15
 ა. დინიაშვილი — გამოშვებულმა „ნა-კადელის“ 25 წლისთავი (წერილი) 16
 ე. სახაძე—ფიფი მწვერული (ნარკვევი) 18
 იუშორი 20
 სიბატნე სიკურისა 21
 ვ. დავითია—თბილისის სიხალე (წე-რილი) 22
 იჭაროს საწმისი 23
 ა. ბაქაძე—ინფანტოგრაფიის დამდე-ვა (წერილი) 24
 ა. დენიანი — ტრაველი პაროლის-ქვესტე (მოთხრობა) 26
 ჟ. დელსტრეის სარკვე 32
 ა. თუგუბანი გარკვე 3
 გარკვეანის 1-ლი ვერდი დისტა და ვერ-ნისს მკვეტი შეადგინა ვინჯუ სასმინტე.

„ამოილო ჯილოსნური სარკე და ჩახედა შიგე...“—ზევრ, ძალიან ბევრ ზღაპარში შეგხედრებთ ასე-ეთი გამოთქმა. ამოიღებს ზღაპრის გმირი ჯილოსნურ სარკეს და ხე-დავის ყოველივის, რაც შესენელსა თუ ქვესენელში, ხმელეთზე თუ ზღვაში ხდება.

ჩვენს „ჯილოსნურ სარკეშიც“ თუ ჩახედვით, იგი დედამიწის თითქმის ყველა კუთხის შეროგა-ტარებთ, თქვენს თვალწინ. მრავ-ალი საინტერესო ამბავი გადაი-შლება.

ცხინის სათვალე

ჩიკაოელმა თვალის ექიმმა პეიჯერმა შე-ამოწმა დღისე მონაწილე ცხენების მდებე-დლობა და იმ დახეკანამდე მივიდა, რომ კარ-გი ექნება თუ შეეახრების დროს ცხენებს სათვალეს გაუკოლებენ. იცხენების უზრავ-დობისა შორისმხედველია. ვინა და ამისა, სათ-ვალე შეარბილებს პროფესორების შუქ-დაში შეეხრებისას—განაცხედა პეიჯერ-მა. ცხენის სათვალის პირველი ნიშნუ-ში კარტაგულად უყვი გამოცხადეს.

რედუქტორი **მუხტან შატბუვაძე** ანიანი, სარედაქციო კოლეგია: ფილიპე ბიძინიძე, როსტომ მლანიძე, ივანე ვარდოსანიძე, აკაკი ინანიშვილი, ჯუანხიძე კვარაცხელიანი, სიმონ ალღიანიშვილი, ზურაბ ლუგაშვილი (პ/მე. მდივანი), ბაკიჯანი: ბაირო ფოცხიშვილი (სამხატვრო. რედ.), გიორგი შატბუვაძე.

ჩვენს მისამართს: **ჩიკაოელი**, თბილისი, პლემბეჩის, 81 ტელ. 5-07-43

საბჭოთა კავშირის კავშირის მინისტრის განკარგულებაში. 2017-43

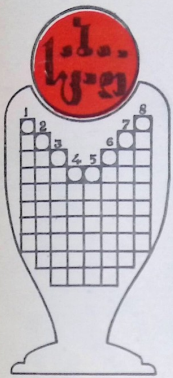
თბილისი, 1988 წლის მაისი 31-ის დასრულებულია. 2017-43

თბილისი, 1988 წლის მაისი 31-ის დასრულებულია. 2017-43

თბილისი, 1988 წლის მაისი 31-ის დასრულებულია. 2017-43

თბილისი, 1988 წლის მაისი 31-ის დასრულებულია. 2017-43

2 თქვეს სწავნი

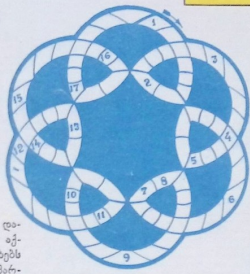
გამოცანა

ერთ პაპს ასი შეილისაგან ათას ორასი შეილიშვილი ჰყავს.

თამბაქბნი

აქ მოცემული სწორკუთხედი გაყოფით ორ ტოლ ნაწილად ისე, რომ თითო ნაწილში თითო რგოლი მოხვდეს.

ფეხურ ახლავაშალო, სილნლის რაიონის ვუჯაანის სამსკოლის მოსწავლე.

ქარსმორღი

1. ქალაქი საქართველოში;
2. მდინარე არაბეთში;
3. ცხოველი;
4. ფრინველი;
5. მდინარე ჩინეთში;
6. ბოსტნეული;
7. ყვავილი;
8. მდინარე სსრკ-ში;
9. მცენარე;
10. მაღალბელი ფრინველი;
11. ყველაზე გრძელი მყინვარი მსოფლიოში;
12. ალპური საძოვარი;
13. კამფეტი;
14. მდინარე ციმბირში;
15. ხილი;
16. სახელმწიფო ახმაში;
17. ქალაქი თურქეთში.

ჯ. ჩუბინიძე

ამოცანა

ერთი ქალაქიდან სხვადასხვა დროს გავიდა ორი მგზავრი—ქვეითი და ცხენოსანი. ქვეითად მიმავალი 5 კილომეტრს გადიოდა საათში. ცხენოსანი 8 საათის შემდეგ გავიდა.

რა სიჩქარით უნდა ევლო ცხენოსანი საათში, პირველ მგზავრს რომ დაეწვია.

პასუხები

ქარსმორღი

1. პირთუჯანი;
 2. ჩაიკოვსკაია;
 3. რუხბექ;
 4. ლუქსემბურგი;
 5. უკრაინა;
 6. შვედრუგენი;
 7. ცერკინი;
 8. ნავაშოვი.
- შავი ხაზებით გამოყოფილ ვერტიკალურ სვეტში წაიკითხება: „რგა მარტი“.

რუმინეთის ირგვლივ

1. სინაიში, 1912 წელს;
2. ბუქარესტში, 1949 წელს, IV;
3. ლეი;
4. ვლადტეპეში;
5. რომანი.

თქვენს წინაშე უჯრედებად დაყოფილი სპორტული თასი. თუ აქვე მოცემული კითხვების პასუხებს უჯრედებში ვერტიკალური მიმართულებით ჩასვამთ,—მიიღებთ ერთ-ერთი სპორტული თამაშის სახელს.

1. ცნობილი საბჭოთა ფეხბურთელი, რომლის პატრისაყვამდ დაწესებულია გარდამავალი პრიზი;
2. თბილისის „დინამოს“ ვეტერანი ფეხბურთელი;
3. თბილისის „დინამოს“ დამცველი;
4. თბილისის „დინამოს“ თავდამსხმელი;
5. ქვეყანა, რომლის ფეხბურთელები მსოფლიო პირველობაში ლეგენდობდნენ მონაწილეობას;
6. ცნობილი მეცარე, რომელიც ხშირად იცავდა ჩვენი ქვეყნის ფეხბურთელთა ნაკრების კარს;
7. ერთ ერთი სპორტული გუნდის წევრია რაოდენობა;
8. ქართველი ფეხბურთელი, — საბჭოთა ნაკრების წევრი.

კასიონები კოსმოსში

